

EKONOMISK ANALYS

Sveriges konkurrenskraft 2024

Konkurrenskraft för tillväxt och välstånd

Konkurrenskraft är avgörande för både enskilda företag och Sverige som helhet. För det enskilda företaget handlar konkurrenskraft om förmågan att erbjuda produkter och/eller tjänster som är attraktiva på marknaden, samtidigt som lönsamhet kan upprätthållas. Därmed kan företaget överleva och växa. Ett gynnsamt samhällsekonomiskt klimat och god konkurrenskraft i ett land ger dess företag bättre förutsättningar. Ett konkurrenskraftigt näringsliv leder i sin tur till tillväxt och ökat välstånd för landet och dess invånare. Att regelbundet följa upp konkurrenskraftens utveckling i Sverige blir därför viktigt.

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Sveriges ställning i världsekonomin	7
2.1	Sveriges BNP per capita – en internationell jämförelse.....	7
2.2	Sveriges andel av global BNP	8
2.3	Svensk tillverkningsindustri: Utveckling och global position	9
	Fördjupning: Växelkursen – Svag? Stark? Oförutsägbar!	11
2.4	Sveriges exportutveckling i ett internationellt perspektiv	13
2.4.1	Sveriges exportvolym har vuxit mer än världens.....	13
2.4.2	Sveriges exportmarknadsandelar växer.....	15
2.4.3	...samtidigt som Sveriges andel av världsmarknaden i gemensam valuta har minskat.....	16
3	Arbetade timmar och produktivitet	19
3.1	Lägre genomsnittlig årsarbetstid i Sverige	19
3.2	Produktiviteten är avgörande för konkurrenskraften	20
4	Arbetskraftskostnader	24
4.1	Arbetskraftskostnaderna i nivå.....	24
4.2	Arbetskraftskostnadernas utveckling	26
4.3	Enhetsarbetskostnader	30
	Fördjupning: Arbetstidsförkortning och konkurrenskraft	34
5	Slutsatser och vägar framåt?	39
	Fördjupning: Så stärker vi svensk konkurrenskraft	40
	Bilaga 1: Teoretisk tankeslag för att bedöma några av effekterna av lagstadgad arbetstidsförkortning.....	44
	Bilaga 2: Dekomponering av relativa enhetsarbetskostnader	46
	Tabellbilaga.....	47

1 Inledning

Konkurrenskraftens betydelse har blivit ett alltmer omtalat och aktuellt ämne i den ekonomiska och politiska debatten. I en tid av global ekonomisk omställning, snabb teknologisk utveckling och klimatutmaningar har konkurrenskraft hög prioritet inom EU, särskilt med tanke på den mer eller mindre stagnerade produktivitetsutvecklingen i många europeiska länder. I september 2024 publicerades Mario Draghis rapport om EU:s konkurrenskraft, som skrevs på uppdrag av kommissionens ordförande Ursula von der Leyen. Draghi varnar i rapporten för att EU tappar mark gentemot bland annat USA och Kina och efterlyser åtgärder såsom regelförenklingar och stora strategiska investeringar för att stärka Europas konkurrenskraft. Den europeiska konkurrenskraftskompassen, en strategisk plan för att stärka EU:s konkurrenskraft under 2025–2029 och byggd på rekommendationerna från Draghis rapport, presenterades av EU-kommissionen tidigare i år. Rapporten är skriven med EU som utgångspunkt, vilket innebär att konkurrenskraften för enskilda länder och inbördes olikheter inte berörs djupare.

Begreppet konkurrenskraft är mångfacetterat och kan mätas på flera olika sätt. Det kan handla om olika sammanfattande ekonomiska mått, men även om enskilda indikatorer kring produktionskostnader såsom arbetskraftskostnader, företagsklimat och arbetskraftens kompetens. Sverige brukar i regel placeras högt i olika sammantagna rankingar över konkurrenskraft. I World Competitiveness Ranking gjord av International Institute for Management Development (IMD) i Schweiz hamnar Sverige på plats 6 bland 67 länder i 2024 års rapport och har placerats inom topp 8 varje år sedan 2020.¹ Denna rapport kompletterar övergripande rankingar såsom IMD:s genom att genomlysa Sveriges nuvarande konkurrenskraft utifrån olika mått och indikatorer och beskriva vissa centrala faktorer såsom arbetskraftskostnader mer ingående.

Rapportens disposition

Ett av de mest övergripande måtten som används för att jämföra ekonomisk prestation är BNP-andelar och BNP per capita, som beskrivs i [avsnitt 2](#). Särskilt fokus läggs på hur det gått för den konkurrensutsatta tillverkningsindustrin. En annan ofta använd indikator på hur väl Sverige står sig i den internationella konkurrensen är exporttillväxt och exportmarknadsandelar, som översiktligt beskrivs i slutet av samma avsnitt. BNP per capita består i sin tur av komponenterna arbetade timmar per capita och produktivitet per arbetad timme, som belyses i [avsnitt 3](#). En viktig aspekt för konkurrenskraften ur ett företagsperspektiv är hur svenska företags kostnader för arbetskraft utvecklas jämfört med i andra länder. Ett centralt begrepp, där arbetskraftskostnad och produktivitet sätts i relation till varandra är enhetsarbetskostnader (unit labor cost, ULC, på engelska) vilket fångar arbetskraftskostnaden att producera en

---

¹ Rapporten bygger på både ekonomisk statistik (till två tredjedelar) och enkäter till företag och experter inom näringslivet (en tredjedel). Mätningen försöker fånga ett lands konkurrenskraft genom utvärdering inom fyra olika kategorier: ekonomisk prestation, offentlig sektors effektivitet, företagseffektivitet och infrastruktur.

given mängd varor eller tjänster i ett land. Båda dessa mått beskrivs i [avsnitt 4](#). I de flesta delar av rapporten särredovisas tillverkningsindustrin.

Växelkursen är en central faktor i en analys av konkurrenskraft eftersom den direkt påverkar exempelvis kostnader och intäkter relativt andra länder. Växelkursen påverkar därmed alla delar som nämnts ovan när Sverige jämförs med andra länder. Några utvalda mekanismer och växelkursens utveckling diskuteras i en särskild [fördjupningsruta](#). Rapporten innehåller därutöver två andra fördjupningsrutor. Den ena fokuserar på hur Sverige kan stärka sin konkurrenskraft inom [fyra viktiga delområden](#) och den andra diskuterar [effekterna av arbetstidsförkortning](#) på produktion och arbetskostnader.

Vilka länder jämför vi med?

I denna rapport jämförs Sverige framför allt med Euroområdet (EMU) och USA. Där det finns statistik ingår även EU. Länderna i EU/EMU är av största vikt för Sverige och Teknikföretagen då knappt tre fjärdedelar av svensk varuexport och omkring 60 procent av tjänsteexporten går till andra europeiska länder. I en del fall producerar Sverige och andra länder i Europa likartade varor och konkurrerar på samma marknader. Utöver EU i stort jämför vi även Sverige med Tyskland, eftersom landet är Europas största ekonomi och dessutom en central aktör inom tillverkningsindustrin. USA är på många plan världsledande på den globala marknaden och jämförelser är därmed relevanta i sammanhanget.

Globaliseringen har samtidigt medfört en växande konkurrens från andra delar av världen. Länder som Kina, Indien och Brasilien spelar en allt större roll på många marknader. Att hitta relevant och jämförbar statistik för dessa länder angående exempelvis arbetskostnader är dock tyvärr svårt och förekommer i denna rapport endast i undantagsfall. Vi strävar efter att i framtiden kunna utveckla rapporten så att den bättre beaktar utvecklingen i dessa ekonomier.

Sveriges ställning i världsekonomin

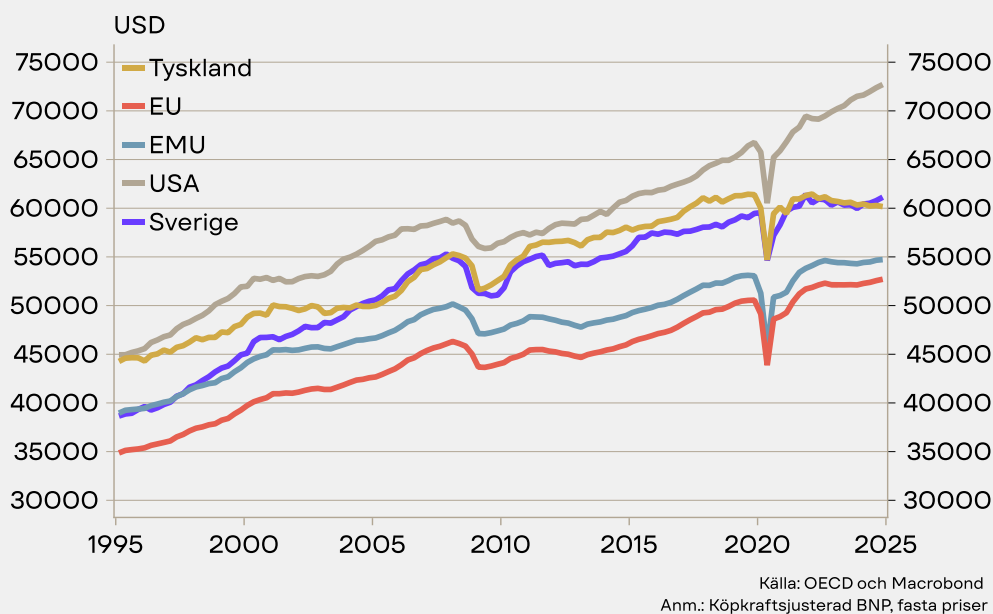
2 Sveriges ställning i världsekonomin

I den första delen av denna rapport fokuserar vi på övergripande mått som berör konkurrenskraft, nämligen BNP per capita, andelar av global BNP och utvecklingen av export samt exportmarknadsandelar. Vi fördjupar oss också i den exportberoende tillverkningsindustrin och dess förädlingsvärde.

2.1 Sveriges BNP per capita – en internationell jämförelse

Sveriges konkurrenskraft kan som tidigare nämnts mätas på flera olika sätt. Ett av de mest övergripande ekonomiska måtten som ofta används för att jämföra ekonomisk prestation mellan olika länder är BNP per capita. Det är också ett sätt att jämföra *välstånd* mellan länder. God konkurrenskraft för företag leder till ökad tillväxt och välstånd, men högt välstånd kan i sin tur bidra till ökad konkurrenskraft i en positiv spiral. Måttet beräknas genom att dividera bruttonationalprodukten (BNP), som är värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land under en viss tidsperiod, med antalet invånare.²

Diagram 1. BNP per capita i nivå

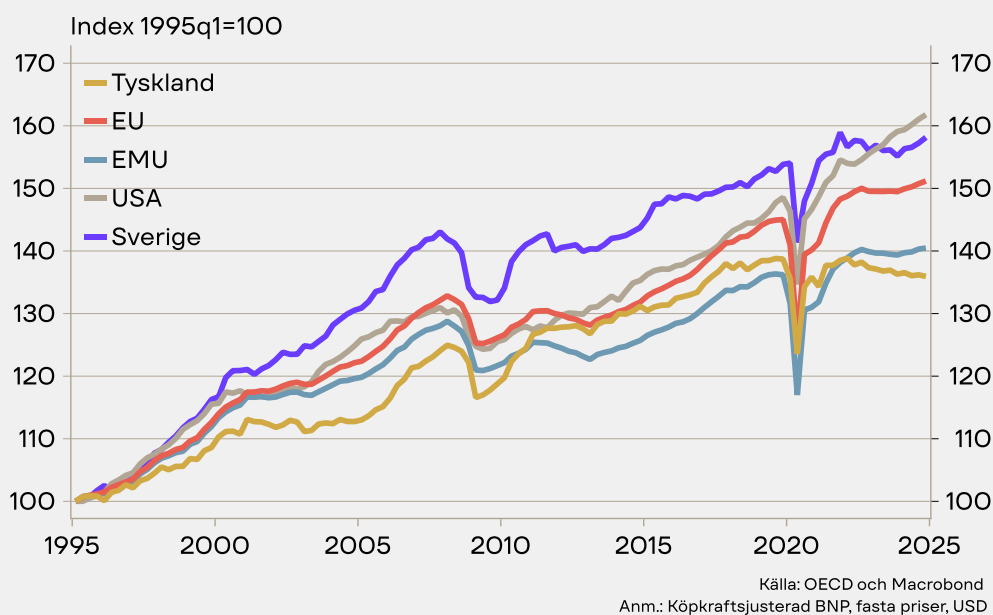
USA har länge haft en högre nivå av BNP per capita jämfört med Europa (se diagram 1). Sverige och Tyskland ligger, i likhet med de nordiska länderna, på en högre nivå än snittet i EU. Det är viktigt att komma ihåg att det är betydande skillnader i BNP-nivå mellan EU:s medlemsländer till följd av vitt skilda utgångspunkter när det gäller geografiska faktorer, historia, utbildningsnivå och näringslivsstruktur.

² I denna del jämförs *köpkraftsjusterad* BNP per capita. Detta innebär att BNP justeras för skillnader i prisnivå mellan länder, genom att jämföra priser på en representativ korg av varor och tjänster, snarare än att endast använda marknadsväxelkurser. På så sätt ges en mer rättvisande bild av välståndet i landet jämfört med att använda måttet i gemensam valuta, vilket kan vara mer passande i andra sammanhang.

Under de senaste 30 åren har Sveriges BNP per capita utvecklats starkt jämfört med i många andra länder (se diagram 2). Under 1990-talet genomfördes omfattande reformer som stärkte konkurrenskraften³ och ledde till en stark tillväxt jämfört med många andra länder fram till finanskrisen. Finanskris och skuldcris i Europa hämmade därefter tillväxten fram till 2014. Sverige återhämtade sig jämförelsevis snabbt efter pandemin, men under de senaste åren har BNP per capita haft en svagare utveckling, framför allt jämfört med USA. Skillnaden mellan USA och Europa när det gäller utvecklingen av BNP per capita under åren efter pandemin är påtaglig.

Diagram 2. Utveckling av BNP per capita

2.2 Sveriges andel av global BNP

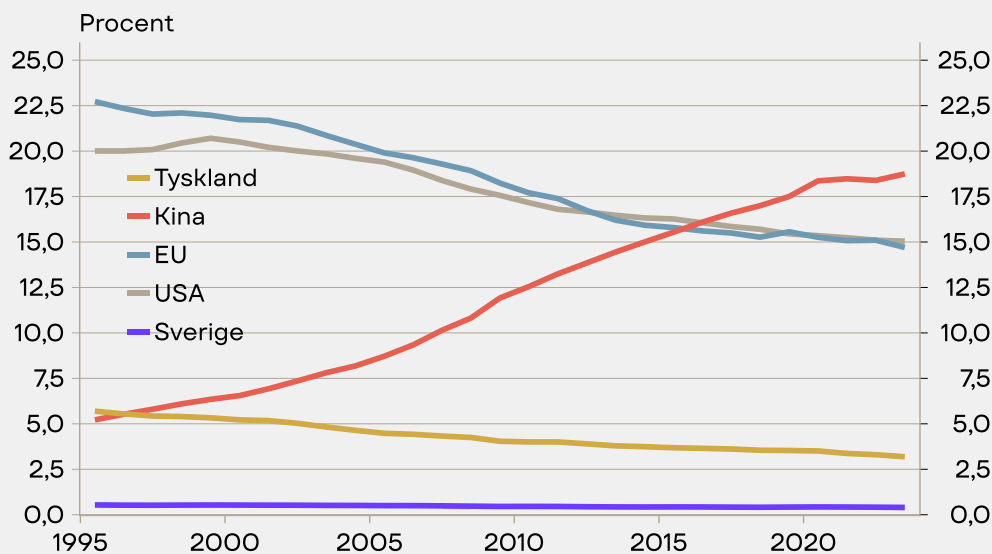
Under 2000-talet har västvärldens andel av global BNP trendmässigt minskat, medan exempelvis Kinas andel sedan 1995 har ökat, från 5 till knappt 19 procent (se diagram 3). Även många andra utvecklingsländers andel av BNP har ökat, vilket inte är konstigt då dessa länder börjar från en lägre nivå och är i en "catching-up" fas. Viktigt att komma ihåg är dock att global BNP sammantaget växer. Detta innebär att även om USA och EU:s *andelar* minskar så kan ändå deras BNP öka i *absoluta* termer, men andra länders ekonomi växer snabbare. Det vill säga en högre BNP-utveckling i andra länder behöver inte påverka tillväxten av välstånd i Sverige negativt.

³ Detta innefattade bland annat förändringar av skattesystemet, införandet av självständig Riksbank, att flera marknader konkurrensetsattes och det finanspolitiska ramverket.

Diagram 3. Andelar av global BNP

Källa: International Monetary Fund (IMF) och Macrobond
Anm.: Köpkraftsjusterad BNP

Sveriges andel av världens samlade BNP har minskat från 0,5 procent till 0,4 procent sedan 1995. Detta är mindre procentuellt sett än för EU i stort, men ungefär lika mycket som USA. Sveriges andel av Nordens respektive EU:s BNP har dock trendmässigt ökat.

2.3 Svensk tillverkningsindustri: Utveckling och global position

Svensk tillverkningsindustri är en av de mest konkurrensutsatta delarna av näringslivet. Många företag verkar på en global marknad och är ofta exportberoende. Industrins andel av BNP är samtidigt betydande men har minskat över tid i takt med att tjänstesektorn har vuxit.⁴ Sverige har, i likhet med Tyskland, ett klart högre förädlingsvärde inom tillverkningsindustrin per capita än USA och EU i genomsnitt.

Tittar vi på utvecklingen av förädlingsvärdet för industrin i Sverige (diagram 4) ser vi att det ökade snabbare än i USA och EU under åren fram till finans-krisen. Förädlingsvärdet föll sedan markant under krisen, mer än i många andra länder, men återhämtade sig därefter jämförelsevis snabbt. Minskad efterfrågan under skuldskrisen i Europa drabbade därefter svensk industri hårt. Under pandemin sjönk förädlingsvärdet i de flesta länder, men återhämtningen sedan dess har varit jämförelsevis starkare i Sverige och särskilt jämfört med Tyskland. Viktigt att komma ihåg är att växelkursfluktuationer påverkar jämförelsen nedan.⁵ I nationell valuta har förädlingsvärdet för svensk

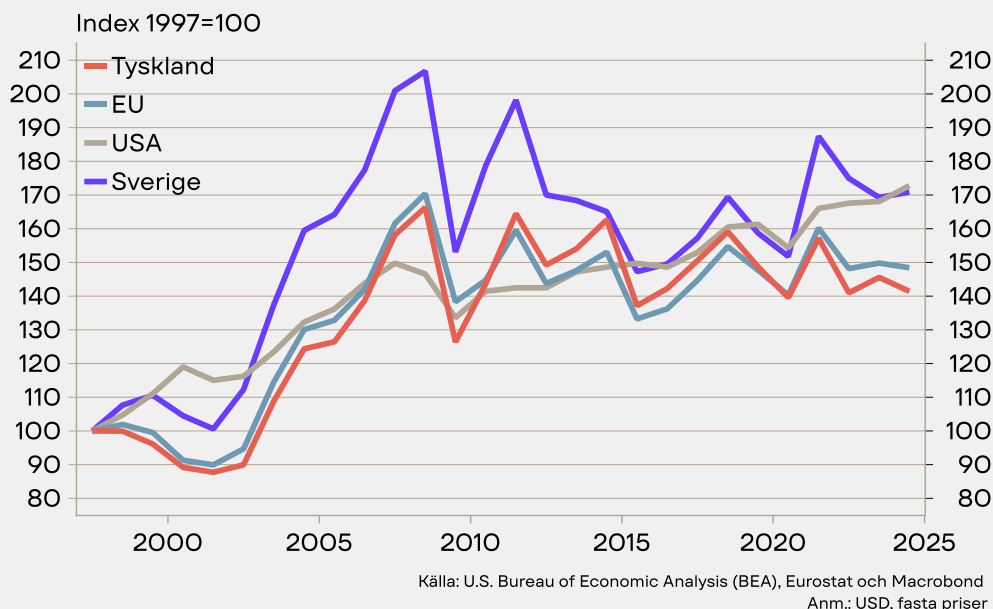
⁴ Notera att efterfrågan på industrins produkter gör att mycket förädlingsvärde skapas hos underleverantörer, varav många är tjänsteproducenter. Om hänsyn tas till detta, är det tydligt att industrins betydelse för den svenska ekonomin är större än vad traditionell statistik visar. Se mer i vår tidigare rapport "Många nya jobb direkt och indirekt tack vare industrin och dess gröna omställning" (2023), och också i vår regionala rapport "Industrins betydelse för Sverige" (2025).

⁵ I en jämförelse i gemensam valuta kommer förädlingsvärdet för Sverige allt annat lika stiga när kronan försvagas, alltså även om volymen är oförändrad.

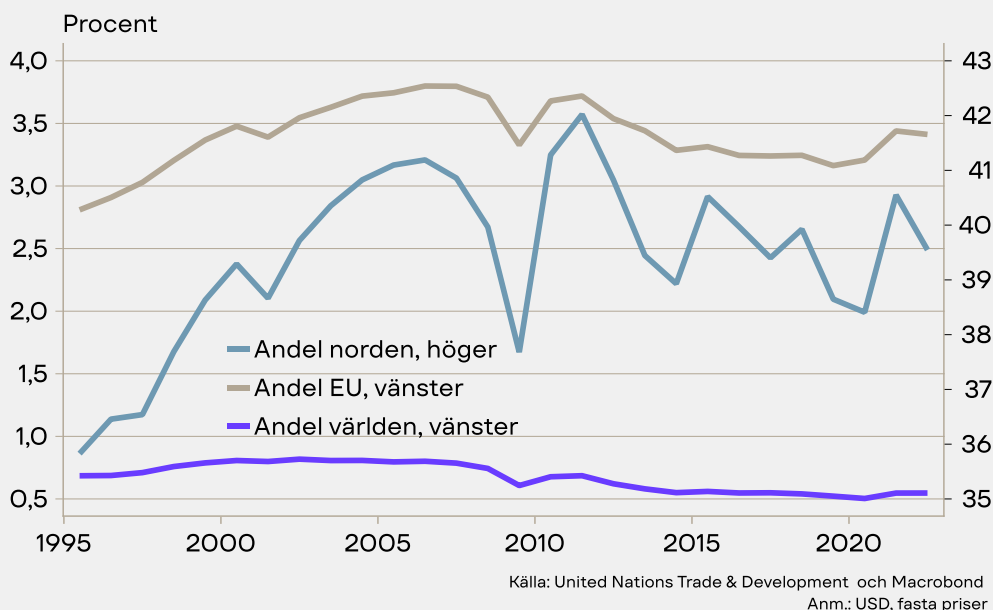
tillverkningsindustri ökat mer under åren efter pandemin, vilket beror på en markant svagare krona (se [ruta om växelkursen](#)).

Diagram 4. Utveckling av förädlingsvärde tillverkningsindustrin

Tillverkningsindustrins förädlingsvärde i världen följer samma mönster som BNP, med krympande andelar för västvärlden och en väldigt stor ökning för framför allt Kinas andel. När det gäller Sveriges andel av industrins förädlingsvärde i världen har den krympt från 0,7 till 0,5 procent sedan 1995 (se diagram 5). Efter att ha ökat sin andel tidigare under 2000-talet har svenska industri-företag stått för under 3,7 procent av EU:s förädlingsvärde nästan varje år sedan 2011. Åren närmast efter pandemin har vi dock sett en ökad andel.

Diagram 5. Sveriges andel av tillverkningsindustrins totala förädlingsvärde i Norden, EU och världen

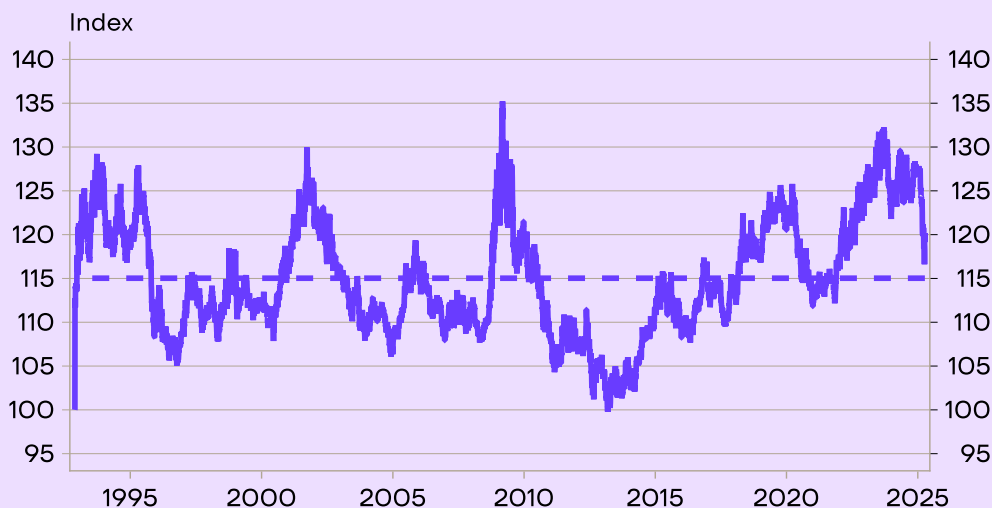
Fördjupning: Växelkursen – Svag? Stark? Oförutsägbar!

En svagare svensk krona gynnar många svenska företag vars kostnader till stor del är i svenska kronor. Svenska företag med inhemsk produktion och hög exportandel tenderar att särskilt gynnas. Om de konkurrerar på marknader med homogena varor och globala standardpriser kan en försvagad krona leda till större driftöverskott, som en följd av större skillnad mellan försäljningspriser och produktionskostnader. Alternativt kan försäljningsvolymerna öka om kapaciteten tillåter. På marknader där produkter skiljer sig åt kan svenska företag öka försäljningen genom att erbjuda mer konkurrenskraftiga priser. Även företag med produktion i Sverige och försäljning på den svenska marknaden kan få en konkurrensfördel jämfört med utländska företag som producerar utomlands och säljer i Sverige. Detta kan bli fallet när det utländska företagets marginaler i företagets hemmavaluta minskar som en följd av kronförsvagningen. Naturligtvis finns det också många svenska företag som importerar mer än de exporterar och vars kostnader stiger vid en kronförsvagning.

Trendmässig försvagning i över tio år

Svenska kronan har trendmässigt tappat i värde mot många andra valutor i över 10 år (se diagram 6).⁶ I avsnittet om arbetskraftskostnader (se [avsnitt 4](#)) framgår det tydligt att om jämförelsen görs i gemensam valuta, har kostnaderna för arbetskraft i många andra länder och områden vuxit mer sedan pandemin och fram till fjärde kvartalet 2024. Detta har även gett tydliga avtryck i relativt sett lägre enhetsarbetskostnader i Sverige (se [avsnitt 4.3](#)).

Diagram 6. KIX-index

Källa: Central Bank of Sweden (Riksbanken) och Macrobond

Anm: KIX-indexet är ett handelsviktat växelkursindex som beskriver den svenska kronans värde mot valutor i 32 länder som är viktiga handelspartners till Sverige. Den sammanlagda vikten för euron och den amerikanska dollarn i indexet är cirka 55 procent. Ett högre värde på KIX-indexet implicerar en svagare svensk krona.

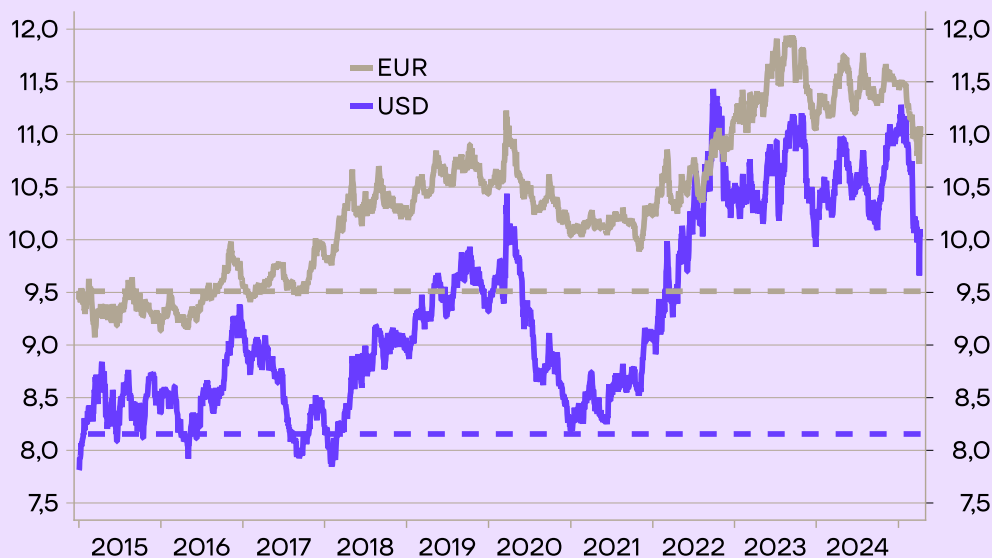
⁶ Det finns ingen konsensus bland ekonomer kring vilken eller vilka faktorer som kan förklara försvagningen. Se till exempel en analys av Belfrage, Hansson och Vredin (2023), "Hur ska man se på kronans utveckling", Ekonomisk kommentar NR 3, Sveriges Riksbank.

Betydande kronförstärkning på kort tid och det kan bli mer (eller mindre)

Historien visar dock att växelkurser kan förändras snabbt och mycket, vilket vi återigen fått uppleva under inledningen av 2025. Under det första kvartalet stärktes kronan ungefär 6 procent.⁷ Jämfört med euron och den amerikanska dollarn stärktes kronan med ungefär 6 respektive 9 procent (se diagram 7).

Att kronan kan stärkas ytterligare framöver är inte otroligt.⁸ Sedan 1993 har växelkursen mellan den svenska kronan och den amerikanska dollarn i genomsnitt varit 8,15 och det har inte skett några betydande skillnader i den växelkurs som behöver råda för att jämna ut prisskillnader mellan Sverige och USA.⁹ Eftersom priserna stigit mer i Sverige än i Euroområdet, framför allt de senaste 10 åren, kan det finnas anledning att förvänta sig att växelkursen inte kommer att stärkas hela vägen till det historiska genomsnittet. Men växelkurser påverkas naturligtvis även av andra faktorer och att kronan kan stärkas ytterligare mot euron går inte att utesluta.

Diagram 7. Växelkurser mot euro respektive amerikanska dollar

Källa: Central Bank of Sweden (Riksbanken) och Macrobond
Streckade linjer anger medelvärdet för respektive växelkurs sedan 1993.

⁷ Baserat på KIX-indexets värde sista mars 2025 i förhållande till värdet sista december 2024.

⁸ Riksbanken och den statliga myndigheten Konjunkturinstitutet (KI) skiljer sig något om synen på kronan framöver. Konjunkturinstitutets scenario inkluderar ett värde på KIX-indexet år 2030 kring 119, vilket är i stort sett samma nivå som indexet noteras på baserat på stängningskurserna 7 april 2025 (120,2). Riksbanken räknar dock med en fortsatt förstärkning av kronan framöver, ungefär med 5 procent på tre år till 114.

⁹ Den internationella organisation OECD gör beräkningar över nivån på köpkraftsjusterad växelkurs. Den köpkraftsjusterade växelkursen mellan svenska kronor och amerikanska dollar har endast varierat marginellt de senaste 30 åren.

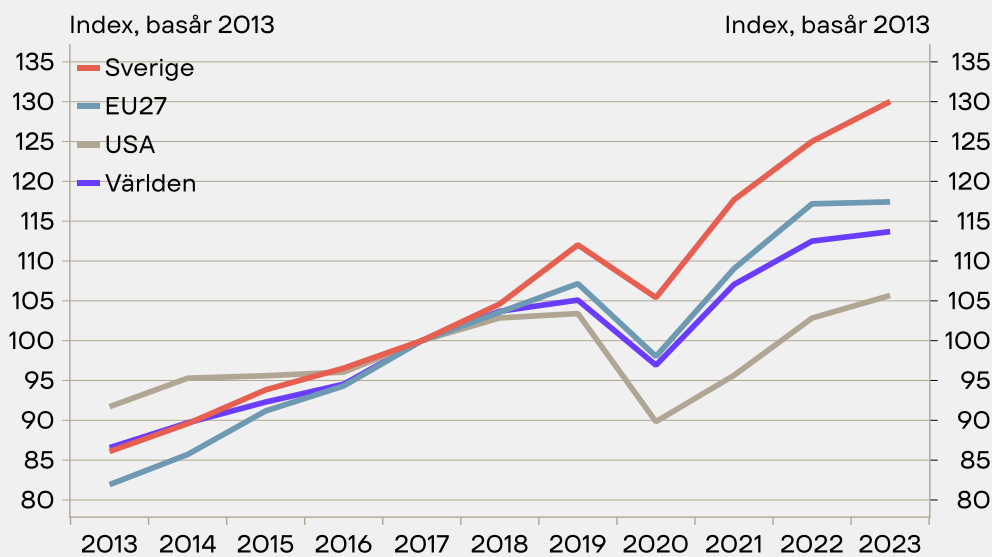
2.4 Sveriges exportutveckling i ett internationellt perspektiv

Ett i sammanhanget relevant mått som är kopplat till svensk konkurrenskraft är utvecklingen av exporten jämfört med utvecklingen i andra länder. Vad som påverkar Sveriges exportutveckling beror på olika faktorer som till exempel valutakurs, internationella samarbeten eller handelshinder, men också på löner och andra kostnader.

2.4.1 Sveriges exportvolym har vuxit mer än världens

Det senaste decenniet, men även de senaste fem åren, har Sveriges exportvolymerna vuxit betydligt mer än världens exportvolymerna. Samtliga jämförda regioner upplevde en markant nedgång i exporttillväxten i samband med pandemin och utvecklingen därefter har varit spridd mellan regionerna. Tillväxten av svensk export har dessutom varit högre än tillväxten i den samlade exporten från både USA och EU, se diagram 8 nedan.

Diagram 8. Respektive regions indexerade varu- och tjänsteexport, utveckling i fasta priser

Källa: OECD (Organisation for Economic Co-operation & Development), Eurostat, Statistics Sweden (SCB) och Macrobond

En stor del av Sveriges exporttillväxt kan förklaras av en hög tillväxt i tjänsteexporten. Sveriges tjänsteexport har vuxit betydligt mer än för EU-länderna i genomsnitt (se diagram 9). Tjänsteexporten, vars starka utveckling till stor del kan förklaras av digitaliseringen som dessutom fick sig en skjuts i samband med pandemin, är ofta tätt sammanlänkad med varuhandeln.¹⁰ Det syns inte minst när industrins kopplingar till tjänstesektorn analyseras utifrån input-outputstatistik. Enligt SCB stod den svenska tillverkningsindustrin för en femtedel av Sveriges sammanlagda tjänsteexport, vilket visar på industrins betydelse för såväl varu- som tjänsteexporten.¹¹

¹⁰ Observera att det finns en större osäkerhet vid volymberäkningar för tjänster jämfört med varor, se SCB, 2025, Statistiskt perspektiv nummer 3.

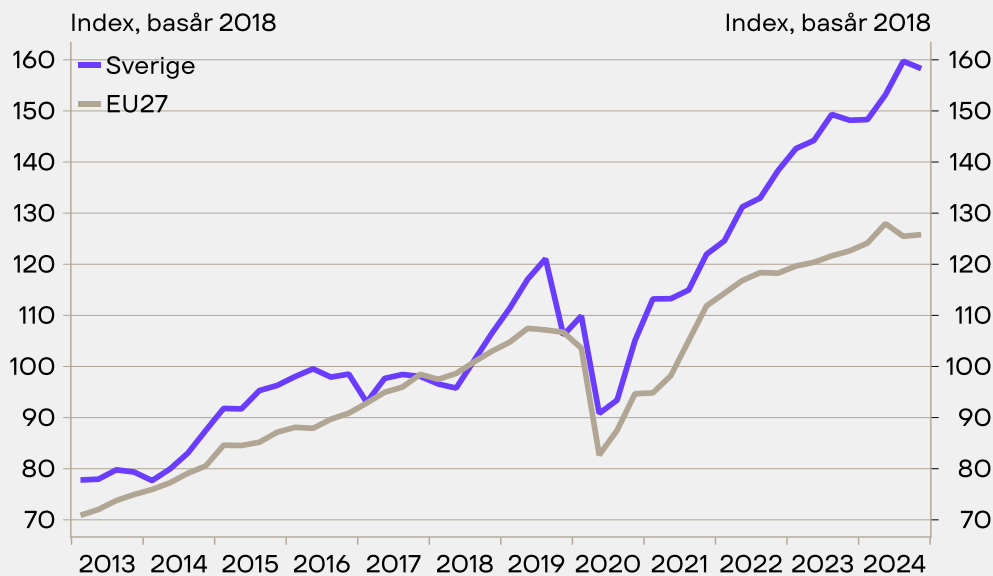
¹¹ SCB, 2025, Ökad betydelse för utrikeshandeln med tjänster.

Tjänsteexporten är viktig för svensk ekonomi: värdet av tjänsteexporten i löpande pris i förhållande till Sveriges BNP uppgick 2024 till 19,5 procent. Även om tjänsteexporten har ökat avsevärt sedan pandemin, har tjänsteimporten växt lika mycket, med drygt 56 procent sedan 2018. År 2024 uppgick Sveriges tjänsteimport till drygt en femtedel av Sveriges BNP, i löpande pris.

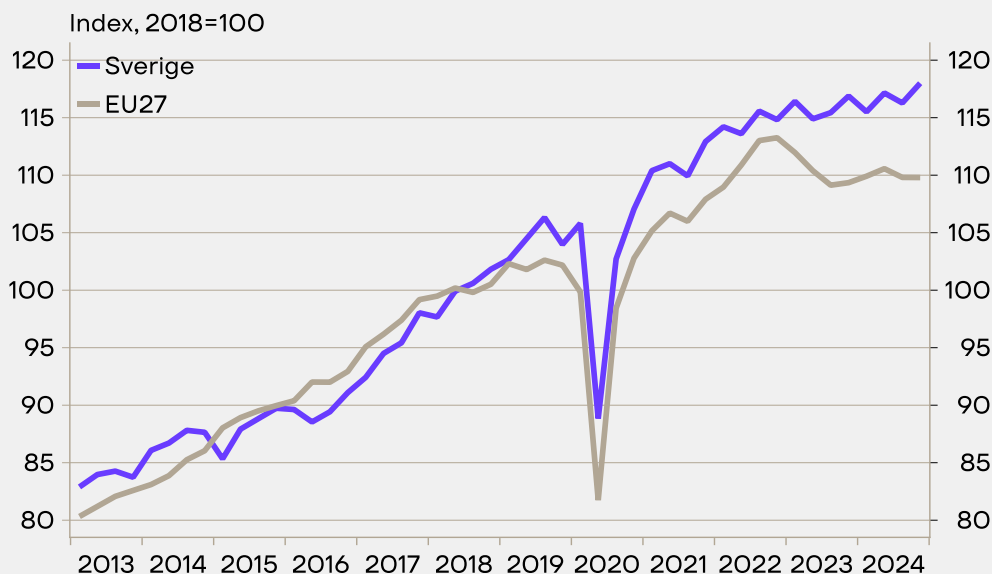
Diagram 9. Tjänsteexportens volymutveckling för respektive område

Källa: Eurostat och Macrobond

Även om volymutvecklingen av varuexporten har varit lägre än den för tjänsteexporten har Sverige haft en starkare utveckling av varuexporten jämfört med EU-länderna i genomsnitt. Varuexportens volymutveckling sjönk mycket i samband med pandemin då bland annat störningar i leverantörskedjor och brist på viktiga komponenter ställde till det globalt. I efterdyningarna av pandemin återhämtade sig Sverige något snabbare än EU-länderna igenomsnitt, vilket även stämmer för den senaste tidens utveckling (se diagram 10). Varuexporten är också viktig för svensk ekonomi; år 2024 motsvarade varuexporten 32 procent av svensk BNP, i löpande priser.

Diagram 10. Varuexportens volymutveckling för respektive område

Det är värt att notera att ungefär en fjärdedel av Sveriges export består av importerade insatsvaror. Handelshinder, såsom tullar, kan leda till högre kostnader för svenska exportföretag genom att göra importerade insatsvaror dyrare. Detta kan i sin tur leda till att företagen höjer sina exportpriser, vilket kan påverka svensk konkurrenskraft negativt. De faktiska effekterna är dock svåra att säga något definitivt om då det beror både på hur handelshindren utformas samt i vilken utsträckning andra länder påverkas. Om flera länder möter liknande handelshinder kan de relativa konkurrensförhållandena påverkas i mindre utsträckning, men det globala välbefindandet kan ändå minska till följd av högre priser och minskad handel.

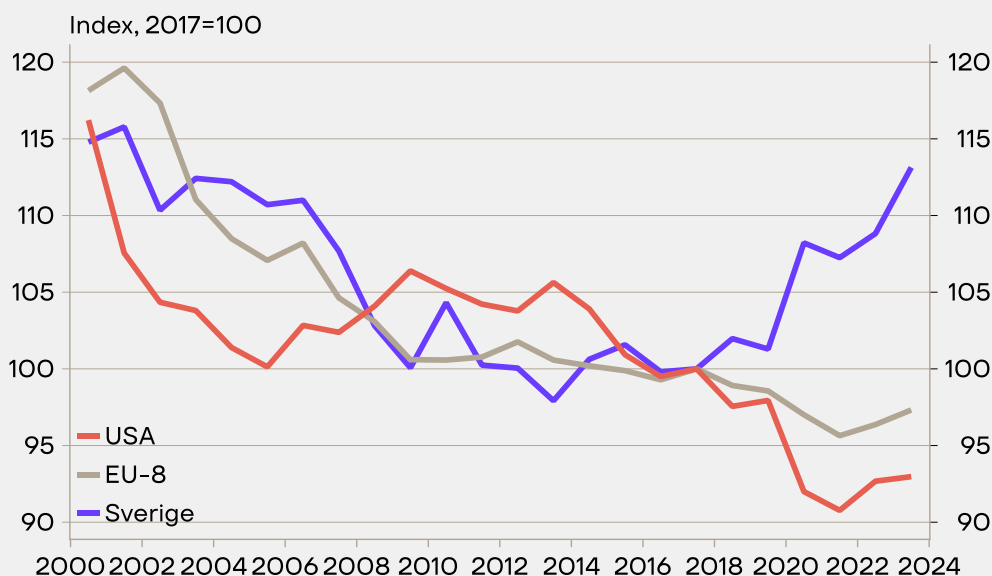
2.4.2 Sveriges exportmarknadsandelar växer...

Även volymen av svensk export i förhållande till volymen på den svenska exportmarknaden har vuxit. Det är ett vanligt sätt att analysera länders konkurrenskraft ur ett exportperspektiv. Om ett lands exporttillväxt varit högre än landets exportmarknadstillväxt betyder det att landet har tagit exportmarknadsandelar. I diagram 11 nedan jämförs exporttillväxten i förhållande till exportmarknadstillväxten för Sverige, USA och en sammanvägning av 8 länder inom EU, även refererat till som EU-8¹². Under början av 2000-talet fram till 2017 hade Sverige, USA och EU-8 en liknande utveckling med sjunkande marknadsandelar. Efter 2018 har det skett ett tydligt trendbrott där Sverige har tagit exportmarknadsandelar samtidigt som länderna i EU-8 samt USA förlorat exportmarknadsandelar.¹³

¹² EU-8 är en sammanvägning av åtta EU-länder; Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Tyskland och Österrike. Sammanvägningen används bland annat i Medlingsinstitutets årsrapport från 2022. Viktningen är gjord utifrån ländernas respektive exportvolym.

¹³ OECD mäter ett lands tillväxt av exportmarknadsandelar genom att relatera landets exporttillväxt i volym i förhållande till landets exportmarknadstillväxt i volym. För varje land beräknas

Diagram 11: Exporttillväxt i relation till exportmarknadstillväxt, i fasta priser

Sveriges positiva exporttillväxt i förhållande till exportmarknadstillväxten har skett under samma tioårsperiod som då den svenska kronan trendmässigt tappat i värde mot bland annat USD. I [avsnittet om valutakursen](#) förs en kort diskussion om hur den svenska växelkursen kan påverka Sveriges export. [Se tabellbilaga](#) för att ta del av EU-8 ländernas respektive exporttillväxt samt exportmarknads-tillväxt.

De slutsatser som kan dras utifrån den definition av exportmarknadstillväxt som används är dock begränsade. Detta beror på hur begreppet av exportmarknadstillväxt i relation till exporttillväxten är definierat. Exportmarknadstillväxten beräknas som ett viktat genomsnitt av tillväxten av den totala importen till de länder som Sverige exporterat till vid en given tidpunkt, där vikterna bestäms av andelarna av svensk export till respektive land. Till exempel kan det resultera i att tillväxten i den potentiella exportmarknaden underskattas om en oproportionerligt stor andel av tillväxten i den globala handeln sker på marknaden till vilka svenska företag tidigare haft lite, eller ingen, export.

2.4.3 ...samtidigt som Sveriges andel av världsmarknaden i gemensam valuta har minskat

Trots att den svenska exportvolymen under det senaste decenniet vuxit snabbare än den globala exportvolymen, har Sveriges andel av den globala exportmarknaden mätt i amerikanska dollar minskat. Under samma period har Europas andel ökat något och USA:s andel har varit oförändrad. Att Sveriges exportvolym ökat samtidigt som Sveriges exportvärde i en gemensam valuta, i det här fallet USD, har minskat kan vid första anblick verka motsägelsefullt, men kan förklaras av flera faktorer.

---

exportmarknadstillväxten som ett viktat genomsnitt av importvolymtillväxten på alla marknader där landet exporterar. Vikterna baseras på exportandelar till olika marknader under ett valt basår.

För det första har den svenska kronan försvagats kraftigt mot dollarn under perioden. Det innebär att även om Sverige exporterar mer i volym räknat, så kan det totala exportvärdet i dollar vara lägre än det annars skulle ha varit. En svag valuta kan visserligen gynna exportvolymen genom att göra svenska varor billigare internationellt, men det behöver inte nödvändigtvis påverka marknadsandelar mätt i dollar på ett positivt sätt – snarare tvärtom. Förutom valutaeffekten spelar även prisutvecklingen av det som exporteras roll. Det innebär att det är både valutaeffekter och prisutvecklingen som påverkar skillnaden mellan fast och löpande pris.¹⁴

Högre exportvolymen ger alltså inte per automatik starkare marknadsposition i monetära termer. När exportvärden jämförs i en gemensam valuta som dollar, spelar valutakurser, prisnivåer och exportmix stor roll.¹⁵

Sammanfattningsvis har Sveriges exportvolym det senaste decenniet haft en stark tillväxt, som dessutom överträffat såväl EU-ländernas och USA:s exportvolymutveckling. Utvecklingen av Sveriges tjänsteexport, som ofta är tätt sammanlänkad med varuexporten, har varit särskilt stark. Varuexporten, som över tid har gått bättre än EU-ländernas, återhämtade sig dessutom snabbare än EU-länderna i genomsnitt. Sveriges exportvolym har ökat snabbare än exportmarknaden, vilket kan indikera en hög konkurrenskraft. Måttet har dock vissa begränsningar och slutsatser ska dras med viss försiktighet.

---

¹⁴ Två möjligtvis viktiga förklaringar till den nedgång som syns, trots att volymtillväxten för svensk export varit så stark, kan vara att: (i) svenska företag sänkt priser på varor och tjänster som exporteras och prissätts i utländsk valuta, samt (ii) att en betydande andel av exporten prissätts i euro, som i sin tur försvagats mot amerikanska dollar.

¹⁵ Att bena ut vad som faktiskt förklarar nedgången kräver en djupare analys än vad som ryms i denna rapport.

**Arbetade timmar
och produktivitet**

3 Arbetade timmar och produktivitet

I de följande avsnitten beskriver vi närmare mer specifika aspekter av konkurrenskraft. Vi börjar med att dela upp BNP per capita i två delar:

- Genomsnittligt antal arbetade timmar
- Genomsnittlig arbetsproduktivitet

Ett land med hög BNP per capita kan ha antingen en hög produktivitet eller en hög arbetsinsats, eller en kombination av båda. BNP per capita ger därmed insikter i hur effektivt resurserna i ett land används och hur produktiv arbetskraften är. Detta är mycket viktigt för konkurrenskraften. En god konkurrenskraft bidrar omvänt också till en högre produktivitet.

3.1 Lägre genomsnittlig årsarbetstid i Sverige

Antal arbetade timmar i ett land påverkas av befolkningsutvecklingen, hur många som deltar i arbetskraften och hur många av dessa som är sysselsatta. Den påverkas också av hur många timmar varje sysselsatt person i genomsnitt jobbar. Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad jämfört med andra länder, bland annat eftersom en högre andel kvinnor har ett jobb. Sverige har dock enligt OECD:s uppgifter om genomsnittlig årsarbetstid en lägre sådan än EU-genomsnittet och betydligt lägre än den i USA. Detta beror bland annat på generösare villkor för semester och föräldraledighet. USA har en jämförelsevis hög genomsnittlig årsarbetstid och den har också varit mer stabil under de senaste 10 åren, till skillnad från i EU där befolkningens genomsnittliga arbetstid har minskat.¹⁶ Detta förklarar en del av skillnaden i BNP i capita som vi beskrev i [avsnitt 2](#). Genomsnittligt antal arbetade timmar per capita är tydligt högre i USA jämfört med EU. Sverige ligger lågt jämfört med andra EU-länder.

Efter finanskrisen var utvecklingen av arbetade timmar starkare i Sverige än i EU och USA, då både antalet i arbetskraften och i sysselsättning ökade kraftigt (se tabell 1). Under pandemin föll inte arbetade timmar lika mycket som i de andra länderna, och återhämtningen var också snabbare, mycket tack vare ett mindre fall. På senare år har dock utvecklingen mattats av i Sverige, medan flera andra länder fortfarande befunnit sig i en fas av återhämtning från djupare tapp.

---

¹⁶ I Europa finns en tydlig preferens för kortare arbetstid, vilket är en anledning.

Tabell 1. Utvecklingen av arbetade timmar, årlig procentuell förändring i genomsnitt

Region/Period	1995-2007	2008-2019	2020-2024
Sverige	0,77	1,03	0,60
Euroområdet	1,53	0,50	1,08
EU	0,71	0,14	0,71
USA	1,10	0,59	0,58
Tyskland	0,06	0,50	-0,22

Källor: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och egna beräkningar.

3.2 Produktiviteten är avgörande för konkurrenskraften

Att arbetskraftskostnader ska kunna öka över tid utan att företagens konkurrenskraft urholkas förutsätter att produktiviteten ökar. I detta avsnitt analyserar vi arbetsproduktivitets utveckling och benämner den, för enkelhetens skull, produktivitet. Den mäts som kvoten mellan produktionen och arbetsinsatsen.¹⁷

På längre sikt styrs produktivetsutvecklingen av innovationstakten och företagens förmåga att effektivt kunna producera bättre varor och tjänster. På kort- och medellång sikt spelar konjunkturen en stor roll: företagen tenderar att inte justera antalet anställda och antalet arbetade timmar lika mycket som försäljningen varierar. Därmed brukar variationer i konjunkturen slå på resursutnyttjandet och produktiviteten. Med det sagt, är det i slutändan ytterst svårt att fastslå vad som leder till produktivetsförändringar.

Inom hela ekonomin

Under perioden 1995–2007 var produktivitetstillväxten i Sverige i genomsnitt 2,4 procent per år (se tabell 2). Tillväxten var högre än i USA (2 procent) och betydligt högre än i länderna som i dag ingår i eurosamarbetet (1,3 procent). Efter finanskrisen var produktivitetstillväxten i många av västvärldens ekonomier tydligt lägre. Produktivitetstillväxten i Sverige var lägre än inom euroområdet, men skillnaden var förhållandevis liten. I den amerikanska ekonomin var tillväxttakten i produktiviteten också betydligt lägre än tidigare, men utvecklingen var signifikant bättre än i Sverige och euroområdet.

¹⁷ Vi är främst intresserade av att veta hur mycket varor och tjänster som produceras och därför är förädlingsvärdet i fast pris det relevanta måttet för produktionen. Vad gäller arbetsinsatsen, används antalet arbetade timmar.

Tabell 2. Arbetsproduktivitet, genomsnittlig årlig procentuell förändring

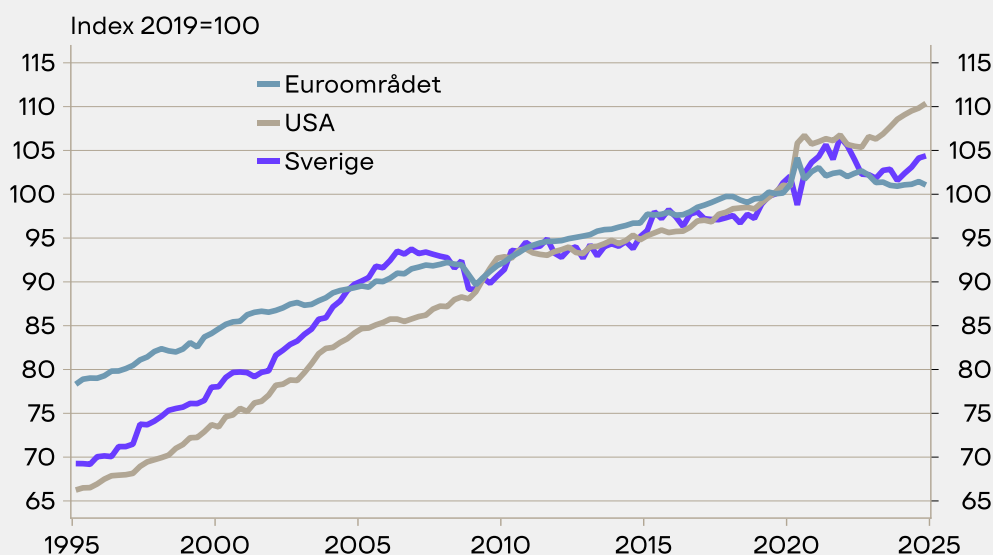
Region/Period	1995–2007	2008–2019	2020–2024
Sverige	2,43	0,61	0,72
Euroområdet	1,29	0,72	0,24
USA	2,01	1,21	1,89

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Economic Analysis (BEA) och egna beräkningar.

Anm.: siffror med fet stil utmärker det land där produktivitetstillväxten, under respektive period, var högst. Av datatillgänglighetsskäl innefattas euroområdet här av alla euroländer exklusive Kroatien.

Sedan år 2020 har produktivitetens utvecklingen i euroområdet varit i stort sett obefintlig. Utvecklingen i USA har varit avsevärt bättre. Trots att den amerikanska ekonomin, liksom många andra ekonomier runt om i världen, drabbades av pandemin och sedan snabbt stigande priser, har produktivitetstillväxten varit hög. Den svenska ekonomin återhämtade sig relativt snabbt efter pandemin men när inflationen och räntorna steg fick det stora negativa effekter. Svensk total BNP stod och stampade på i stort sett samma nivå i över två år (se diagram 12). Sedan drygt ett år tillbaka har svensk BNP vuxit. Produktionen har kunnat öka utan att behöva öka arbetsinsatsen, vilket kan uppstå när företagen har lediga resurser att tillgå. Detta har lett till ökad arbetsproduktivitet. Den mycket välkomna uppgången i BNP och arbetsproduktivitet innebär att produktivitetstillväxten under de senaste fem åren varit strax över vad den var under perioden mellan finanskrisen och pandemin.

Diagram 12. Produktivitet i Sverige, USA respektive Euroområdet

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och Macrobond.

Anm: Av datatillgänglighetsskäl innefattas euroområdet här av alla euroländer exklusive Kroatien.

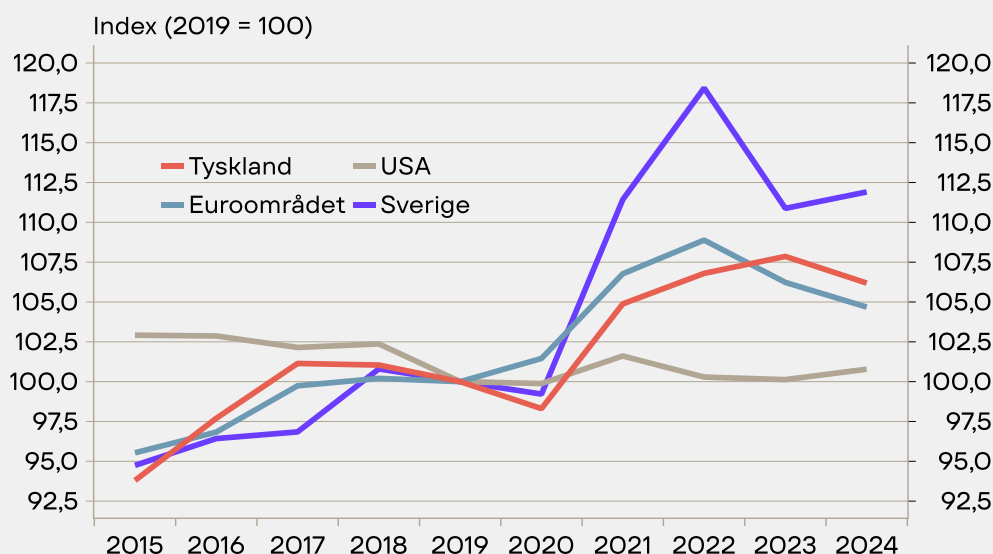

Inom tillverkningsindustrin

Produktivitetsutvecklingen inom den svenska tillverkningsindustrin har varit betydligt högre än i svensk ekonomi som helhet sedan 2015 (se diagram 13). Under pandemin uppstod störningar i leveranskedjorna och orderböckerna svällde. När produktionen och logistiken kom i gång igen, steg kapacitetsutnyttjandet till höga nivåer och produktiviteten ökade. De senaste åren har den svenska ekonomin och många andra ekonomier i Europa befunnit sig i en konjunkturedgång, vilket har påverkat produktiviteten negativt.

Relativt utvecklingen i USA, ter sig utvecklingen inom den svenska ekonomin som starkare. Sett över hela perioden, men också under perioden efter pandemin, har produktivitetstillväxten inom den svenska tillverkningsindustrin utvecklats tydligt bättre än i euroområdet.

Diagram 13. Produktivitet tillverkningsindustrin

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och Macrobond
Av datatillgänglighetsskäl innefattas euroområdet här av alla euroländer exklusive Kroatien.

Arbetskrafts- kostnader

4 Arbetskraftskostnader

En central faktor för Sveriges konkurrenskraft är hur kostnaderna för arbetskraft¹⁸ ser ut i förhållande till våra konkurrentländer, både i nivå och ökningstakt. *Arbetskraftskostnader* är en stor del av industrins totala kostnader för produktion och påverkar företagens lönsamhet. Högre kostnader för arbetskraft kräver en högre produktivitet för att konkurrenskraften ska behållas. Löneavtalen i Sverige spelar en avgörande roll för arbetskraftskostnadernas utveckling och en ansvarsfull lönebildning värnar därmed den internationella konkurrenskraften.

Sverige har under många år, i likhet med andra avancerade ekonomier, haft relativt sett höga arbetskraftskostnader och har konkurrerat med låglöneländer genom högteknologisk specialisering, innovation och automatisering. Som tidigare nämnts bör arbetskraftskostnaderna också sättas i relation till produktivitet, vilket görs med de så kallade *enhetsarbetskostnaderna*. Dessa två mått beskrivs i följande avsnitt.

4.1 Arbetskraftskostnaderna i nivå

I följande beskrivning av arbetskraftskostnadernas nivå och utveckling används statistik från Eurostats Labor Cost Survey (LCS) och Labour Cost Index (LCI) för alla länder utom USA. Där används nationell statistik från Bureau of Labor Statistics. Tyvärr finns det ingen källa för totala arbetskraftskostnader i nivå och utveckling, för både näringslivet och tillverkningsindustrin separat, där både USA och europeiska länder finns representerade.

När arbetskraftskostnader ska jämföras mellan länder blir det en viktig fråga om jämförelsen sker i den egna valutan eller i gemensam valuta. På internationella marknader är det kostnader i gemensam valuta som avgör konkurrenskraften.

Sverige har höga arbetskraftskostnader i nivå i en internationell jämförelse. För 2024 låg arbetskraftskostnaderna på 498 kronor per timme i näringslivet som helhet och 515 kronor i tillverkningsindustrin. Detta kan jämföras med USA med 493, respektive 500 kronor per timme och EU-snittet på 381 respektive 387 kronor per timme (se diagram 14 och diagram 15).

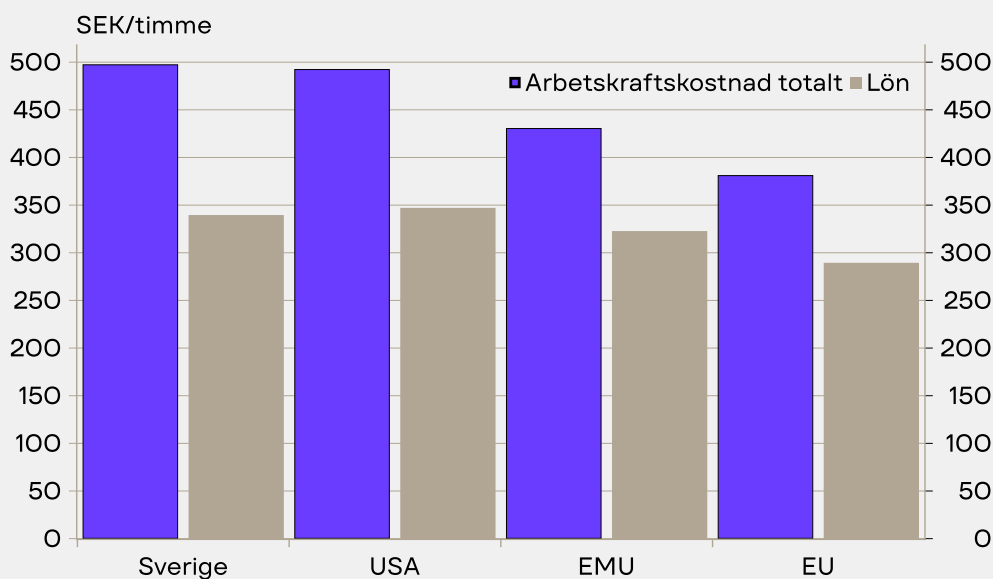
---

¹⁸ Arbetskraftskostnader är alla kostnader en arbetsgivare har för sin arbetskraft, såsom löner, sociala avgifter, tjänstepension, förmåner, semesterersättning, sjuklön, utbildning med mera.

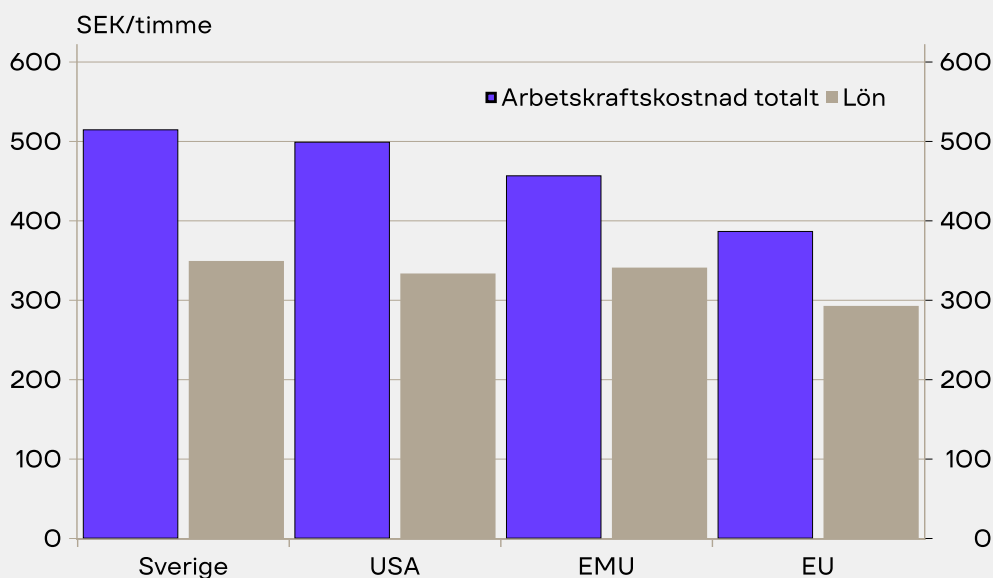

Diagram 14. Arbetskraftskostnader och lön, näringslivet, 2024

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och Macrobond

Diagram 15. Arbetskraftskostnader och lön, tillverkningsindustrin, 2024

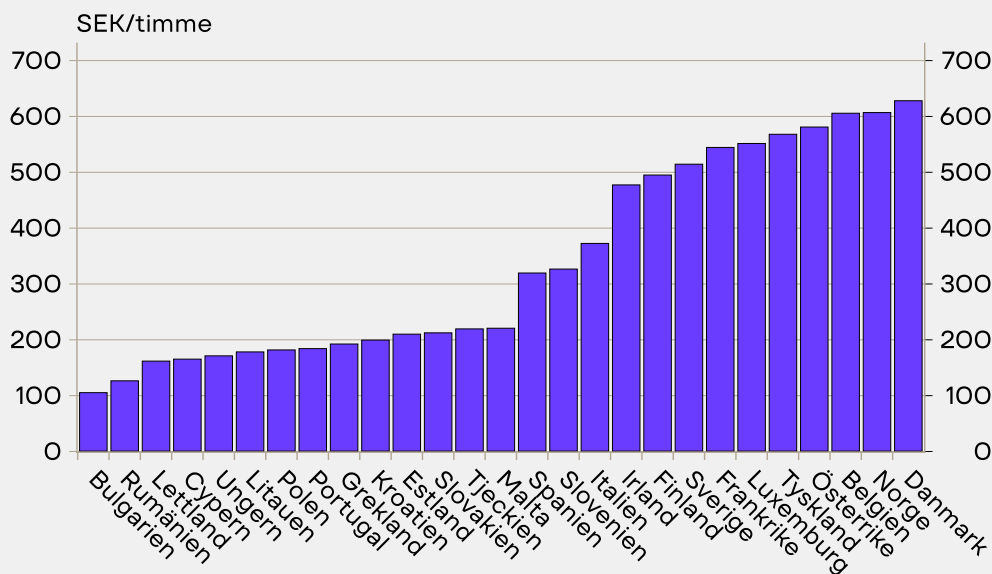
Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och Macrobond

Som synes i diagrammen ovan är skillnaden mellan lön och total arbetskraftskostnad jämförelsevis stor i Sverige. Detta beror bland annat på att sociala avgifter som arbetsgivaren betalar såsom sjukförsäkringar och pensionsavgifter är relativt sett höga i Sverige. För företagen är det den *totala* arbetskraftskostnaden som främst är av betydelse för konkurrenskraften.

Inom EU varierar arbetskraftskostnaderna inom tillverkningsindustrin mycket. Länderna i södra och östra Europa har generellt en lägre kostnadsnivå än i nord och väst (se diagram 16). Sverige låg förra året lägre än de andra nordiska länderna utom Finland och även lägre än länder som Tyskland och Frankrike.

Diagram 16. Arbetskraftskostnader 2024, tillverkningsindustrin, länderna i EU och Norden

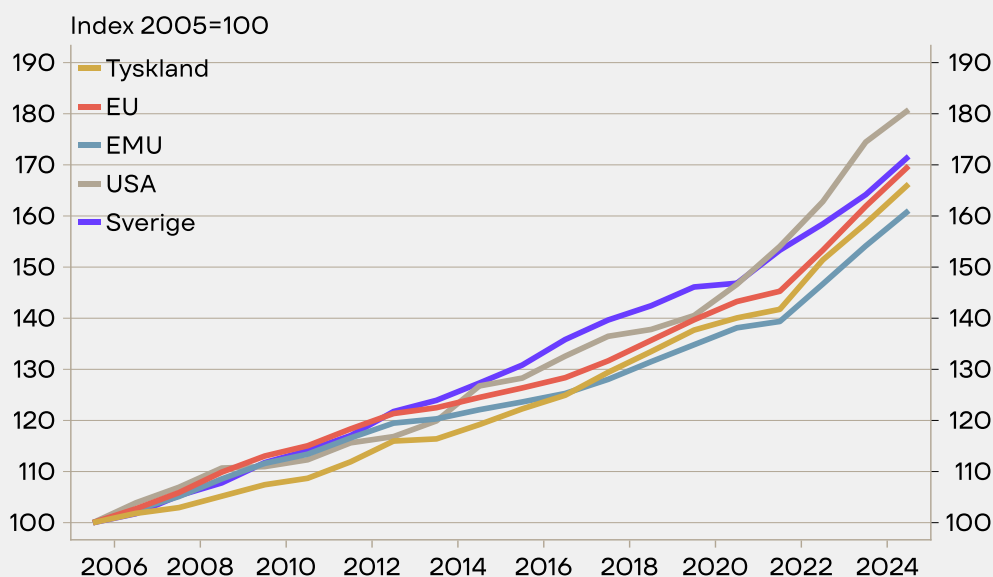

Källa: Eurostat och Macrobond

4.2 Arbetskraftskostnadernas utveckling

Att analysera utvecklingstakten för arbetskraftskostnaderna i Sverige jämfört med andra länder och inte bara nivåerna ett visst år är viktigt för en komplett bild av Sveriges konkurrenskraft. Utvecklingen har en stor betydelse för huruvida de svenska konkurrensförutsättningarna förbättras från år till år eller inte. För att särskilja från växelkursförändringar som kan vara väldigt volatila och ofta drivs av faktorer som inte är relaterade till konkurrenskraft, jämförs utvecklingen i nationell valuta först.

Diagram 17. Arbetskraftskostnader, näringslivet, utveckling i nationell valuta

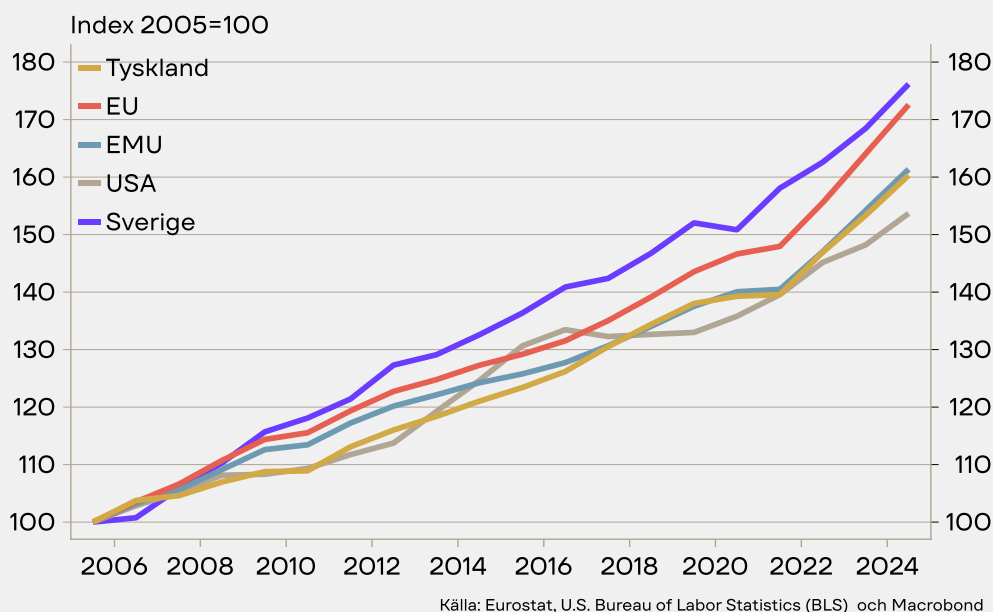

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics (BLS) och Macrobond

Arbetskraftskostnaderna ökade något snabbare i det svenska näringslivet under åren mellan finanskrisen och pandemin jämfört med både andra EU-länder och USA (se diagram 17). Efter pandemin har arbetskraftskostnaderna skjutit i höjden i de flesta avancerade ekonomier till följd av höga löneökningar i ljuset av högre inflation, men något mindre i Sverige. Ökningen är särskilt påtaglig i USA.

Diagram 18. Arbetskraftskostnader, tillverkningsindustrin, utveckling i nationell valuta

Om vi fokuserar på tillverkningsindustrin specifikt följer arbetskraftskostnaderna samma utvecklingsmönster, men för Tyskland och framför allt USA har de sedan 2005 ökat mindre inom industrin än i näringslivet i stort, medan det är tvärtom i Sverige och EU (se diagram 18).

Den sammantagna bilden (se även tabell 3) är att arbetskraftskostnaderna inom tillverkningsindustrin ökade något snabbare i Sverige än i EU, Tyskland och USA fram till pandemin. Under 2020 föll kostnaderna i Sverige, vilket inte var fallet för de andra. Under de senaste åren har svensk kostnadsökningstakt varit mer modest än i EU i genomsnitt. Under 2024 ökade arbetskraftskostnaderna i nationell valuta med 4,6 procent i Sverige, i paritet med Tyskland, men något lägre än snittet för EMU och EU. Ökningen var dock, i likhet med år 2023, tydligt högre i Sverige än i våra grannländer Finland och Danmark. Jämfört med USA har arbetskraftskostnaderna i lokal valuta ökat mer i Sverige under de senaste två åren. Löneutvecklingen är en stor del av arbetskraftskostnaderna och följer i stort sett samma mönster (se [tabellbilaga](#)).

Tabell 3. Arbetskraftskostnader, tillverkningsindustrin, årlig procentuell förändring i genomsnitt, nationell valuta

Region/ period	05–07	08–19	20–24	2022	2023	2024
Sverige	3,0	3,1	3,0	2,8	3,7	4,6
EU	3,0	2,5	3,8	5,1	5,5	5,2
Euro- området	2,6	2,2	3,3	4,7	4,8	4,7
USA	3,4	2,0	2,9	4,0	2,1	3,7
Tyskland	1,8	2,4	3,1	5,2	4,4	4,6
Finland	5,2	1,7	2,3	3,2	3,5	1,4
Danmark	3,0	2,4	3,0	3,0	2,8	3,6
Norge	4,6	4,4	4,0	1,6	7,1	6,2

Källor: Eurostat LCI och U.S Bureau of Labor Statistics (BLS).

Anm.: År 2017 skedde en omklassificering av Ericsson AB från industrin till tjänstesektorn. Detta påverkar statistiken för Sverige det året. Siffrorna för 2020 och 2021 är påverkade av hur krisåtgärder i respektive land till följd av pandemin påverkat arbetskraftskostnaderna¹⁹, samt även lönestatistiken. Detta försvårar internationella jämförelser under denna period.

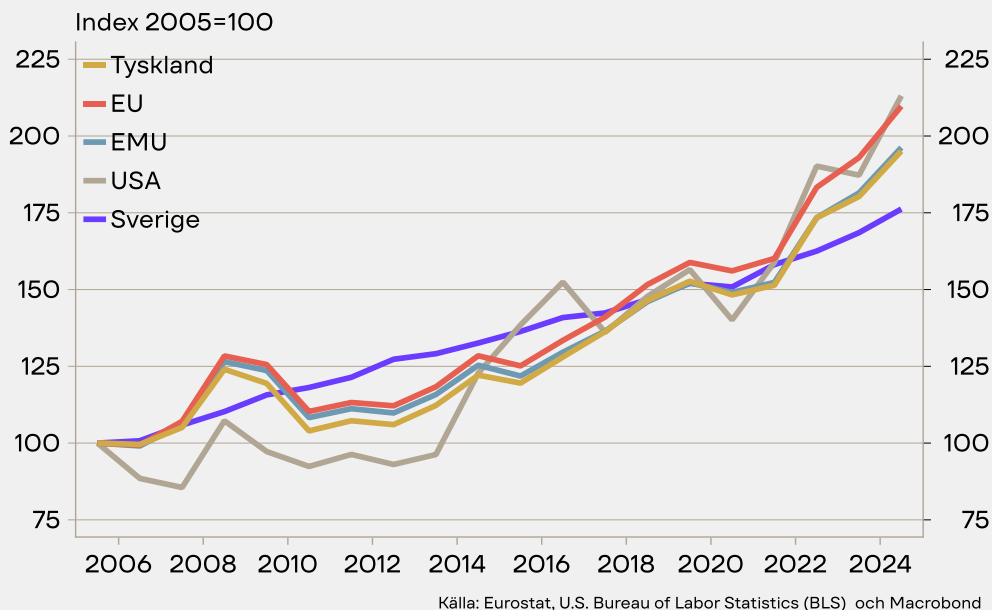
Utvecklingen av arbetskraftskostnader i gemensam valuta

En jämförelse i gemensam valuta är också relevant eftersom den visar hur arbetskraftskostnaderna utvecklas i en internationell konkurrens. Exportföretag tävlar på en global marknad där arbetskraftskostnader jämförs i en gemensam valuta. Utvecklingen beror då både på förändringen av arbetskraftskostnad i nationell valuta och på förändringen i växelkursen (se [ruta om växelkursen](#)).

¹⁹ Det handlar om olika former av korttidsarbete och nedsättning av företagens sjuklönkostnader.

Diagram 19. Arbetskraftskostnader, tillverkningsindustrin, utveckling SEK/timme

Eftersom växelkurserna varierar mer än ökningstakterna i lokal valuta är det främst dessa som bidrar till stora förändringar mellan enskilda år och gör utvecklingen mer volatil. Arbetskraftskostnaderna mätt i SEK/timme, dvs gemensam valuta, för de aktuella länderna har ökat i snabbare takt än de svenska under de senaste åren (se diagram 19). Denna skillnad beror på den svenska kronans försvagning jämfört med euro och dollar. Arbetskraftskostnaderna i lokal valuta har, som tidigare visats, ökat i lägre takt i Sverige. Valutakursen är därmed en viktig faktor vid internationella jämförelser. En svagare krona gör att arbetskraftskostnader i omvärlden – uttryckt i svenska kronor – ser ut att öka snabbare än de faktiskt gör i nationell valuta.

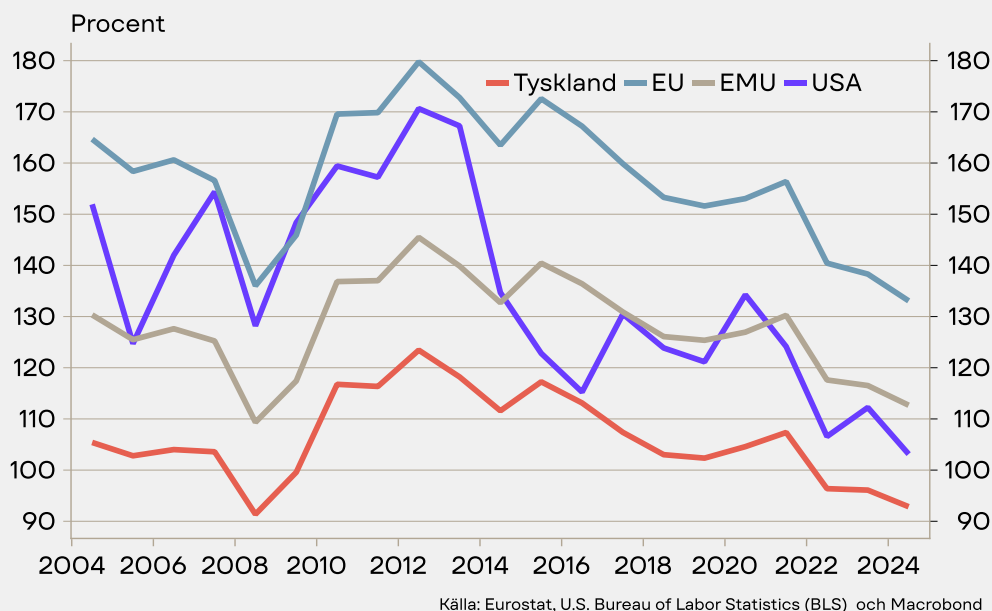
Relativa arbetskraftskostnader

För att tydliggöra och sammanfatta skillnaderna mellan arbetskraftskostnadernas nivå och utveckling i olika länder är en jämförelse av relationen dem emellan relevant. I diagram 20 nedan visas **relativa arbetskraftskostnader**, uttryckt som Sveriges arbetskraftskostnader i procent av andra länders/regioners. Under åren närmast efter finanskrisen ökade arbetskraftskostnaderna för Sverige i relation till EU-genomsnittet, EMU-genomsnittet och USA. Som vi har visat tidigare i rapporten påverkas relationen både av förändringar i arbetskraftskostnaderna i lokal valuta och av växelkursen. Arbetskraftskostnaderna ökade mer i Sverige i nationell valuta under dessa år, samtidigt som växelkursen förstärktes. Att arbetskraftskostnaderna minskat för Sverige i relation till många länder under åren efter pandemin beror på att den svenska valutan försvagats samtidigt som arbetskraftskostnaderna i svenska kronor haft en lägre ökningstakt.

I nästkommande del om [enhetsarbetskostnader](#) analyserar vi mer i detalj i hur stor grad växelkursen påverkat de *relativa* enhetsarbetskostnaderna.

Diagram 20. Relativa arbetskraftskostnader, tillverkningsindustrin

4.3 Enhetsarbetskostnader

Genom att beräkna kvoten mellan timlönerna och arbetsproduktiviteten får vi fram ett mått som fångar ekonomins arbetskostnader för att producera en enhet.²⁰ Måttet benämns oftast enhetsarbetskostnader²¹. För att kunna säga något om hur konkurrenskraften utvecklats över tid bör utvecklingen av enhetsarbetskostnader i Sverige jämföras med utvecklingen utomlands. Svenska företags förutsättningar att – i alla fall för stunden – kunna erbjuda konkurrenskraftiga priser och bibehålla godtagbar lönsamhet fångas bäst av jämförelser i gemensam valuta, eftersom en förändring i växelkursen då slår direkt på enhetsarbetskostnaderna i Sverige jämfört med i utlandet.

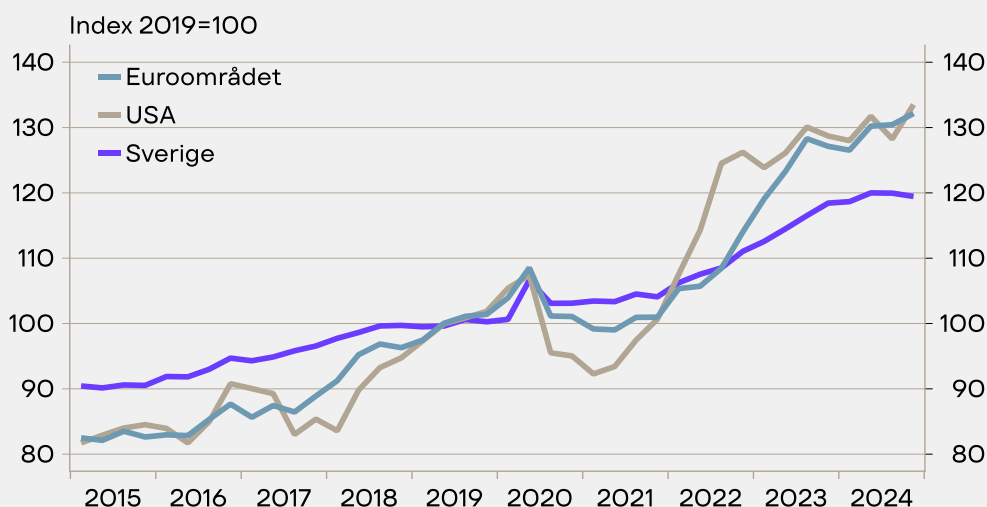
Inom hela ekonomin

21 illustrerar utvecklingen av indexerade värden för enhetsarbetskostnader i gemensam valuta sedan 2015. I Sverige steg de med i genomsnitt knappa 3 procent under perioden, medan den genomsnittliga tillväxttakten i USA och euroområdet har varit betydligt högre. Detta har gjort att enhetsarbetskostnader i gemensam valuta relativt euroområdet och USA var betydligt lägre i Sverige under fjärde kvartalet 2024 än tio år tidigare.

²⁰ I praktiken används förädlingsvärde i fasta priser för att fånga volymutvecklingen av produktionen.

²¹ På engelska *Unit Labour Cost* och förkortas ofta *ULC*.

Diagram 21. Enhetsarbetskostnader i gemensam valuta

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Economic Analysis och Macrobond

Anm: Den gemensamma valutan som används är svenska kronor. Valet av vilken (gemensam) valuta som används påverkar utvecklingen av enhetsarbetskostnaderna i respektive land/område, men inte de relativa förhållandena mellan enhetsarbetskostnaderna. Av datatillgänglighetsskäl innefattas euroområdet här av alla euroländer exklusive Kroatien.

Det är dock viktigt att beakta att kronans växelkurs mot andra valutor är volatil och att jämförelsen i gemensam valuta kan förändras snabbt och mycket. Vi gör därför en dekomponering av *relativa enhetsarbetskostnader*²² i gemensam valuta som består av tre komponenter: (i) relativa timlöner (i lokala valutor), (ii) relativ arbetsproduktivitet, och (iii) växelkursen (se [bilaga 2](#) för detaljer om metoden). I den illustration som görs med hjälp av dekomponeringen går det samtidigt att utläsa utvecklingen av relativa enhetsarbetskostnader i *lokala* valutor.

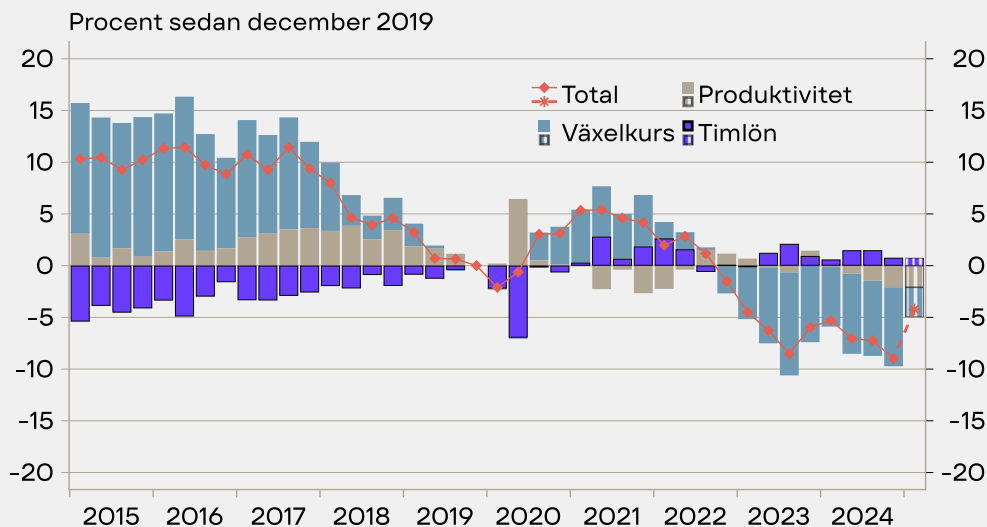
Diagram 22 och diagram 23 redovisar dekomponeringarna för relativa arbets-kostnader i Sverige jämfört med euroområdet respektive USA de senaste tio åren. De röda linjerna representerar den procentuella utvecklingen av enhets-arbetskostnader i gemensam valuta, i Sverige relativt euroområdet respektive USA, jämfört med fjärde kvartalet 2019. Staplarna representerar bidragen från respektive komponent: relativa timlöner (i lokala valutor), relativ arbets-produktiviteten, och växelkursförändringar. Ett negativt värde för relativa enhetsarbetskostnader ska tolkas som att enhetsarbetskostnaderna minskat i Sverige i förhållande till utlandet, jämfört med fjärde kvartalet 2019.

Utvecklingen av relativa enhetsarbetskostnader i lokala valutor kan utläsas från diagrammen genom att bortse från växelkurseffekten och alltså bara ta hänsyn till nettobidragen från relativa timlöner och relativ produktivitet.

²² Det vill säga kvoten mellan enhetsarbetskostnader i Sverige och euroområdet eller USA, i gemensam valuta. Notera att det fortfarande är indexerade enhetsarbetskostnader som ligger till grund för kvoten. Därmed har inte nivån i sig någon annan innebörd än att den säger något om nivån i förhållande till basperioden.

Diagram 22. Relativa enhetsarbetskostnader, Sverige jämfört med euroområdet

I diagrammen illustreras även ett hypotetiskt scenario av relativa enhetsarbetskostnader i gemensam valuta under inledningen av 2025 (streckade linjer och staplar). Denna utveckling utgår från de valutakurser som vi observerar när denna rapport går till tryck.²³ Vidare grundar sig beräkningarna på antaganden om att timlöner i Sverige relativt jämförelseländerna, i lokala valutor, samt relativ produktivitet är desamma som under sista kvartalet 2024. Notera att utvecklingen ska tolkas som resultaten från en räkneövning och att utvecklingen för relativa timlöner och relativ produktivitet inte ska tolkas som en prognos.

Jämfört med för 10 år sedan, var enhetsarbetskostnader i Sverige fjärde kvartalet 2024 betydligt lägre relativt euroområdet (nedgång för röd linje). Över perioden var timlönetillväxten något högre än i euroområdet (blå stapel har gått från negativt till positivt), men effekten på enhetsarbetskostnaderna har mer eller mindre kompensats för genom starkare produktivitetstillväxt (grå stapel har gått från positivt till negativt).²⁴ Utvecklingen av enhetsarbetskostnader i gemensam valuta har framför allt förändrats som ett resultat av en trendmässig kronförsvagning mot euron. Även utvecklingen mellan år 2019 och 2024 kan sammanfattas på samma vis.

Sedan det fjärde kvartalet 2024 har det skett en betydande kronförstärkning mot euron. Om relativa timlöner i lokala valutor och relativ produktivitet är oförändrade sedan fjärde kvartalet 2024 fram till i dag, innebär det att enhetsarbetskostnader i Sverige relativt euroområdet ökat med ungefär 5 procent.

²³ I skrivande stund (8 april 2025 kl 11:00) noteras växelkursen mellan svenska kronor och euro till 10,96 och växelkursen mellan svenska kronor och amerikanska dollar till 10,02.

²⁴ Produktivitetens utvecklingen under de senaste tio åren har varit något högre i Sverige än i euroområdet. Detta minskar relativa enhetsarbetskostnader och därför utvecklas bidraget i negativ riktning. En högre produktivitetstillväxt i Sverige ger alltså allt annat lika ett mindre positivt, alternativt ett mer negativt, bidrag till relativa enhetsarbetskostnader.

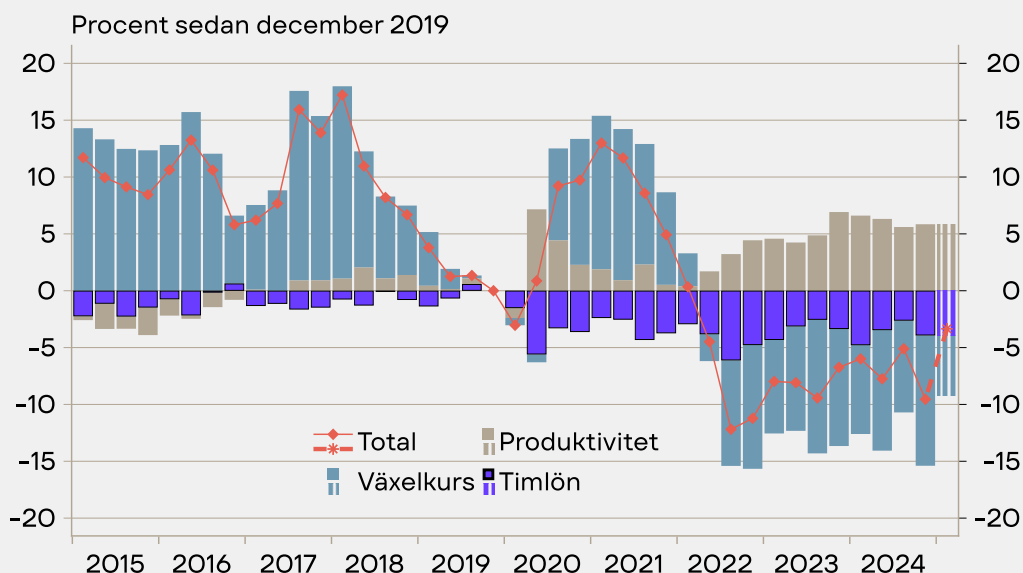

Förändringen illustreras av den streckade linjen och staplarna i diagrammet. Att konkurrenskraften snabbt kan påverkas av betydande växelkursförändringar är något som Teknikföretagen påpekat i tidigare rapporter.²⁵

Att enhetsarbetskostnader i gemensam valuta minskat relativt euroområdet skulle mycket väl kunna förklara en del av varför Sverige tagit exportmarknadsandelar medan andra länder inom Europa tappat (visades i [avsnitt 2.4](#)). Detta kan till stor del, men inte enbart, vara ett resultat av en markant kronförsvagning. Att dra slutsatser om effekter och orsakssamband är dock oerhört svårt. Detta beror på att det finns en icke observerbar inbördes koppling mellan de komponenterna som tillsammans ingår i beräkningen av enhetsarbetskostnader. Till exempel: en växelkursförstärkning får en direkt effekt på arbetskostnader i gemensam valuta, men samtidigt kan också arbetsproduktiviteten påverkas om växelkursförstärkningen leder till lägre volymer.

Vad avser utvecklingen av enhetsarbetskostnader jämfört med i USA är bilden delvis annorlunda. I USA har timlönerna ökat mer än i Sverige under åren efter pandemin. En högre arbetsproduktivitetstillväxt i USA än i Sverige har dock gjort nettoeffekten av dessa två komponenter på relativa enhetsarbetskostnader i *lokal valuta* något högre i Sverige än i USA, jämfört med strax innan pandemin. Kronans försvagning även mot dollarn har inneburit att relativa enhetskostnader i gemensam valuta det fjärde kvartalet 2024 minskade betydligt i Sverige i förhållande till i USA. Kronan har även stärks tydligt mot den amerikanska dollarn sedan slutet på förra året. Givet de antaganden som angavs ovan, har enhetsarbetskostnader i Sverige relativt USA ökat med ungefär 7 procent sedan det fjärde kvartalet 2024 fram till idag.

Diagram 23. Relativa enhetsarbetskostnader, Sverige jämfört med USA

Källa: Macrobond Financial AB och Macrobond
Streckade linjer och staplar illustrerar ett scenario. Se text för mer detaljer.

²⁵ Teknikföretagen och Industriarbetsgivarna, 2024, "Industrins arbetskraftskostnader i Sverige och Europa".

Fördjupning: Arbetstidsförkortning och konkurrenskraft

Under lång tid har arbetstid varit en del av avtalsrörelsens förhandlingar mellan parterna inom industrin. Förhandlingarna har då tagit hänsyn till industrins produktivetsutveckling och konkurrenskraft. Denna gradvisa anpassning har möjliggjort ökad materiell levnadsstandard trots kortare arbetstid.

Arbetstidsförkortning får dock oundvikligen en negativ effekt på produktionen, vilket Konjunkturinstitutet visar.²⁶ De utgår från en generell arbetstidsförkortning med *bibehållen timlön*, dvs en sänkning av månadslönen som är proportionell mot arbetstidsförkortningen.²⁷ En lagstiftad arbetstidsförkortning med *bibehållen månadslön* skulle däremot innebära en kostnadsökning för företagen på kort sikt, vilket i sig kan leda till lägre försäljning, minskad produktion och till och med ökad arbetslöshet.²⁸

Arbetstidsförkortning med bibehållen lön innebär att den procentuella uppgången i timlönen blir lika stor som minskningen i arbetstiden. För att fortsatt kunna attrahera kapital och överleva som företag, skulle företagen höja priserna på det som produceras. Många svenska företag är utsatta för hård internationell konkurrens. De prishöjningar som företagen behöver genomföra kan i många fall resultera i att efterfrågan faller så mycket att antalet arbetstillfällen på företaget minskar, trots att antalet arbetade timmar per sysselsatt minskar via lagstiftningen. Risker för detta skulle vara högst för företag vars kostnadsbas till stor del utgörs av arbetskraftskostnader och för företag som är utsatta för hård konkurrens.

Den omedelbara och oundvikliga konsekvensen av lagstiftad arbetstidsförkortning blir att enhetsarbetskostnaderna ökar. Ökningen i enhetsarbetskostnader kan dock komma att dämpas något som en följd av att företaget gör anpassningar så att arbetsproduktiviteten stiger. Ett av de mest effektiva tillvägagångssätten för att kunna åstadkomma detta är genom att skära ner på mindre produktiva arbetstillfällen, vilket leder till ytterligare minskad produktion även om produktiviteten går upp.

På sikt kan det även ske en anpassning via lägre nominella löneökningar. Sker implementeringen av arbetstidsförkortningen gradvis kan det vara realistiskt att löneavtalen kan hållas tillbaka så mycket att de negativa effekterna på konkurrenskraften i alla fall dämpas. Även en svagare svensk krona kan delvis återställa svenska företags konkurrenskraft på lite sikt, men detta har en baksida i form av dyrare importerade varor och försämrad köpkraft för svenska hushåll. Under en övergångsperiod finns dessutom en risk att kronan stärks till följd av räntehöjningar som Riksbanken tvingas genomföra för att hantera högre löne- och prisinflation.

²⁶ Konjunkturinstitutet, 2024, "Effekter av kortare arbetstid på BNP, sysselsättning, produktivitet och hälsa", Specialstudie.

²⁷ Däremot nämner Konjunkturinstitutet att om månadsinkomsten skulle bibehållas, skulle sannolikt majoriteten av kostnadsökningen som detta innebär för företagen att föras vidare mot konsumenterna.

²⁸ Den diskussionen som vi för om arbetstidsförkortning utgår delvis från ett enkelt teoretiskt ramverk. En sammanfattning av vilka resultat som ramverket genererar finns i [Bilaga 1](#) i denna rapport. En mer teknisk och detaljerad version kan lämnas ut på förfrågan.

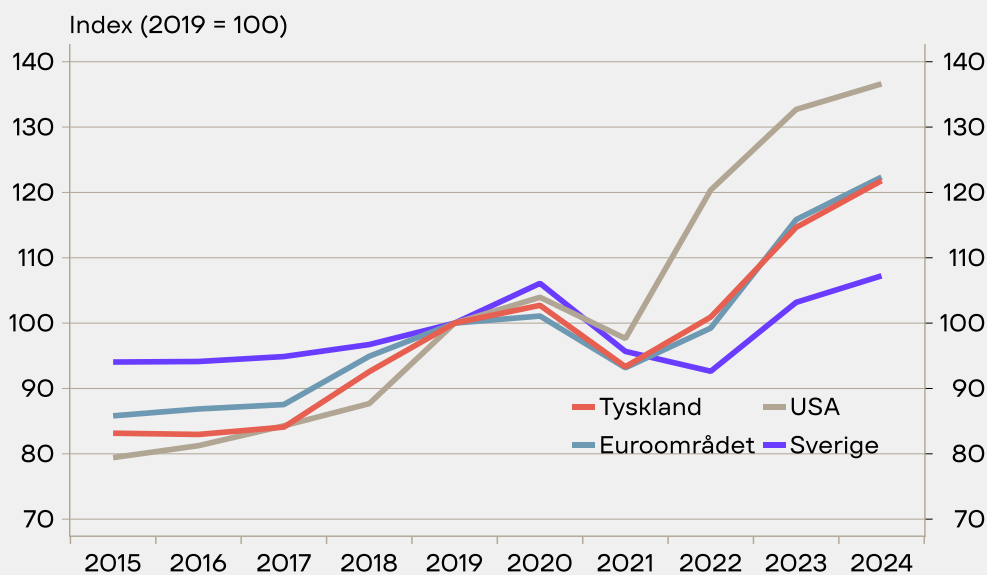
En högre styrränta kan ytterligare försvaga företagens konkurrenskraft genom ökade finansieringskostnader.

Även om produktivitetsökningar på längre sikt kan mildra effekterna, skulle en alltför snabb förändring innebära risker för svensk ekonomi. Att minska arbetstiden utan att öka produktiviteten innebär i praktiken att samhället producerar mindre, vilket i sin tur begränsar konsumtionen. En väl avvägd strategi som beaktar konkurrenskraft, produktivitet utveckling och arbetsmarknadens förutsättningar är därför avgörande för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Arbetsmarknadens parter och den svenska modellen är bäst lämpade för att kunna balansera dessa faktorer.

Tillverkningsindustrin

För tillverkningsindustrin specifikt har enhetsarbetskostnaderna i Sverige ökat förhållandevis lite jämfört med i många andra länder (se diagram 25). Allra mest har enhetsarbetskostnaderna ökat i USA, som en följd av hög lönetillväxt och obefintlig produktivitetstillväxt. Även i euroområdet i stort har enhetsarbetskostnaderna ökat betydligt mer, både åren innan och efter pandemin.

Diagram 24. Enhetsarbetskostnader, tillverkningsindustrin, i gemensam valuta

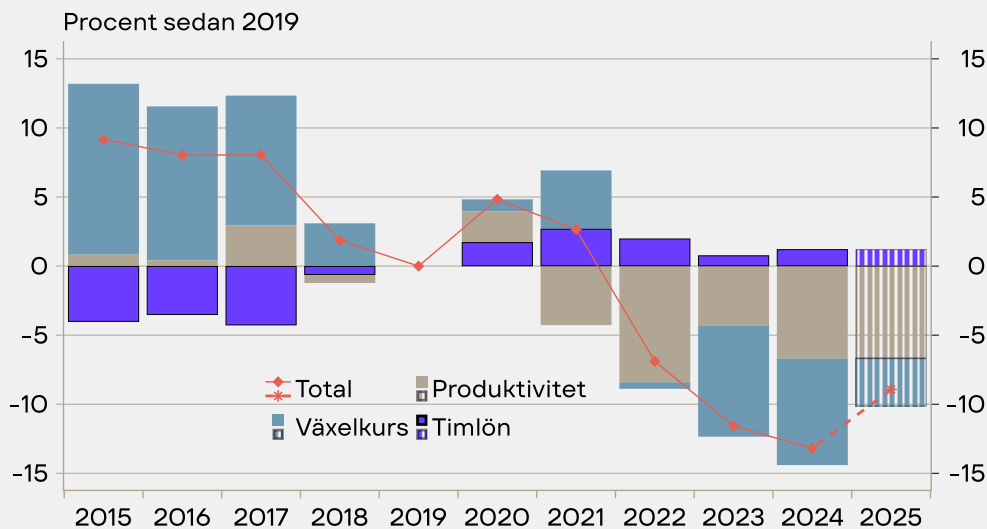

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics och Macrobond

Jämfört med i euroområdet har timlönerna ökat mer i Sverige sedan 2015 (se diagram 25). Sett över hela perioden, har dock produktivitetstillväxten varit högre i Sverige, vilket kompenserat för den högre lönetillväxten. Sedan pandemin, har produktivitetstillväxten varit betydligt högre än i euroområdet medan timlönerna, i lokala valutor, vuxit ungefär lika mycket. Den svenska kronan försvagades tydligt under 2018 och sedan också under 2023 och 2024. Bidraget till relativt lägre enhetsarbetskostnader i Sverige har varit betydande.

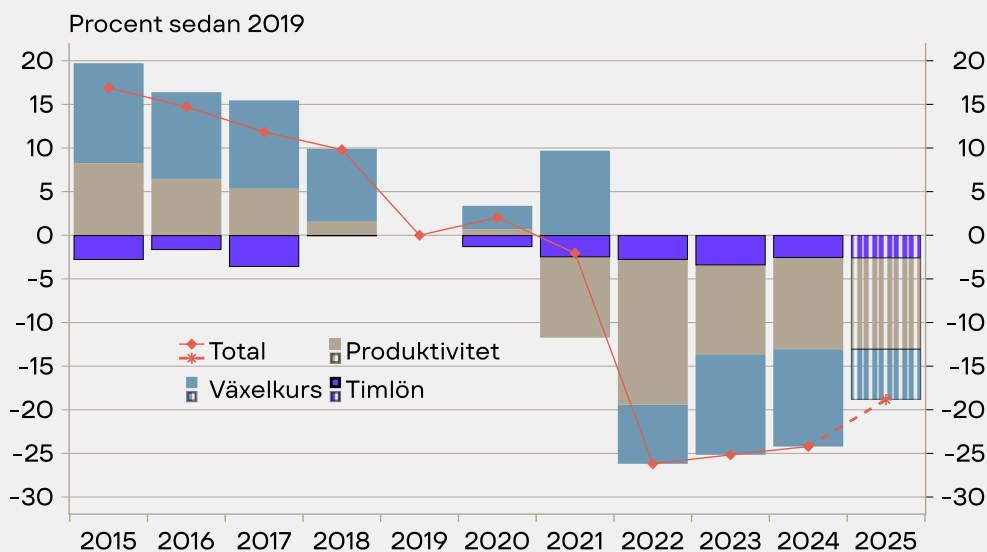
Diagram 25. Relativa enhetsarbetskostnader, tillverkningsindustrin, Sverige jämfört med euroområdet

Källa: Eurostat, Macrobond Financial AB och Macrobond
Anm: Streckade linjer och staplar illustrerar ett scenario. Se text för mer detaljer. Av datatillgänglighetsskäl innefattas euroområdet här av alla euroländer exklusive Kroatien.

Som nämnts ovan, har produktiviteten inte ökat något inom den amerikanska tillverkningsindustrin de senaste 10 åren. Trots detta, har timlönerna i USA vuxit i stort sett lika mycket som i Sverige, vilket har resulterat i att svenska relativa enhetsarbetskostnader har minskat betydligt, även om jämförelsen görs i lokala valutor (se diagram 26). Som också syns i diagrammet, har växelkursförsvagningen mot dollarn minskat relativa enhetsarbetskostnader i Sverige ytterligare i gemensam valuta.

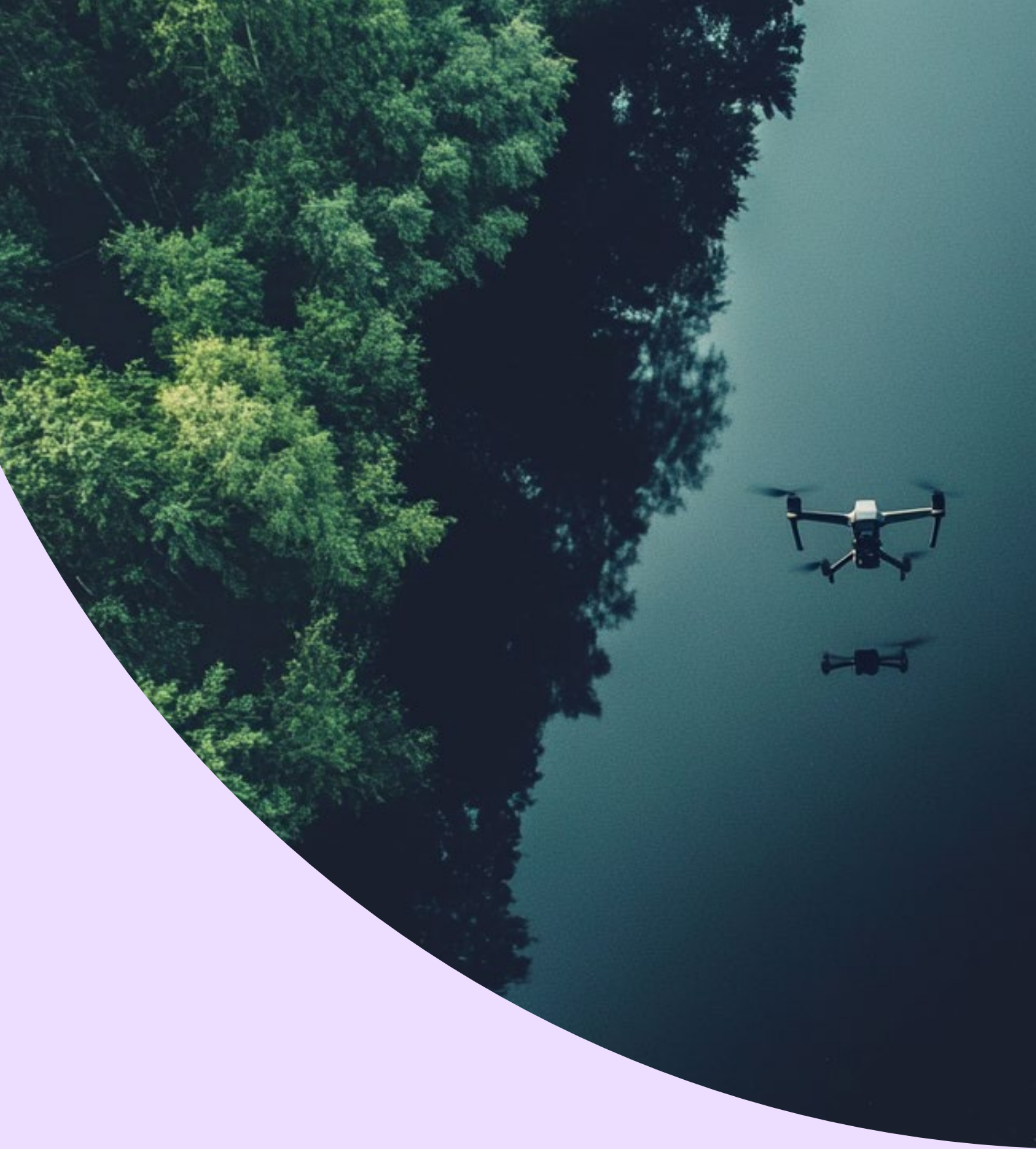
Diagram 26. Relativa enhetsarbetskostnader, tillverkningsindustrin, Sverige jämfört med USA

Källa: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Macrobond och egna beräkningar.
Anm: Streckade linjer och staplar illustrerar ett scenario. Se text för mer detaljer.

Kapitlet avslutas med den scenarioanalys som utgår från förstärkningen av den svenska kronan mot dollarn respektive euron under inledningen av 2025. De uppskattade effekterna syns i diagram 25 och diagram 26. Kort sammanfattat syns att kronförstärkningen fått påtagliga effekter på relativa enhetsarbetskostnader i Sverige. Samtidigt är det tydligt att svensk tillverkningsindustri ändå, från detta perspektiv, har ökat sin konkurrenskraft mot amerikanska företag jämfört med för tio år sedan och också jämfört med strax innan pandemin. Jämfört med europeiska tillverkande företag är svenska företag idag också mer konkurrenskraftiga än tidigare. Från diagram 25 går det samtidigt att se att enhetsarbetskostnader i gemensam valuta i Sverige skulle vara ungefär på samma nivå som precis innan pandemin om kronan stärks med ungefär 8–9 procent mot euron. En förstärkning mot euron av den magnituden skulle innebära en växelkurs kring 10, vilket fortfarande skulle vara 50 öre högre än det historiska medelvärdet (se [förklaringsskema](#) om växelkurs).

**Slutsatser och
vägar framåt?**

5 Slutsatser och vägar framåt?

Sveriges konkurrenskraft står sig på många sätt stark men det finns flera utmaningar som kommer kräva ytterligare arbete. Sverige är fortsatt ett land med omfattande export, en avancerad industri och en stark position i globala värdekedjor. Sveriges export av både varor och tjänster har vuxit mer än den globala exporten, på både längre och kortare sikt. Sverige har även tagit exportmarknadsandelar, vilket inte kan sägas för vare sig EU eller USA. Samtidigt har produktivitetstillväxten varit svag under en längre period, vilket kan vara både en orsak till, och ett tecken på, försämrad konkurrenskraft.

Samtidigt har vissa konkurrentländer klättrat i värdekedjorna och stärkt sina marknadspositioner. Detta sker i en tid när företagens anpassningsförmåga och innovationskraft blir allt viktigare, i takt med att den globala konkurrensen intensifieras och värdekedjorna förändras. Särskilt tydligt är att den svenska kostnadsutvecklingen, i form av ökade arbetskraftskostnader, ställer högre krav på andra konkurrensfaktorer. Vi måste i allt högre grad förlita oss på kompetens, teknik, kvalitet och förmågan att snabbt anpassa oss till nya förutsättningar.

En faktor som har stärkt Sveriges konkurrenskraft på senare år är den svaga kronan. Den försvagade kronan har gjort svenska varor och tjänster mer prisvärda internationellt och därigenom gynnat exportsektorn. Att konkurrenskraften i hög grad har stärkts av växelkursen snarare än av fundamentala produktivetsförbättringar har dock redan tidigare väckt frågor om hur hållbar utvecklingen är på lite sikt. Under inledningen av 2025 har kronan stärkts mycket, vilket ger kännbara effekter på svenska företag som är utsatta för internationell konkurrens. Samtidigt har arbetsmarknadens parter träffat avtal om löneökningar som kommer innebära betydande kostnadsökningar de kommande två åren. Dessa faktorer i kombination med den stora osäkerheten i världsekonomin kommer att ställa höga krav på svenska företag framöver.

I rapportens inledning nämns att analysen av svensk konkurrenskraft begränsas av tillgången på jämförbara data, särskilt från snabbväxande länder. Det är dock tydligt att västvärldens andel av global BNP har minskat under flera decennier. Många av världens tillväxtländer har vuxit och växer genom att producera varor till låga kostnader, ofta i arbetsintensiva sektorer som ställer lägre krav på utbildning och kompetens.

För att Sverige ska kunna fortsätta nå framgång på globala marknader krävs konkurrenskraftiga priser på våra varor och tjänster. För att åstadkomma detta och samtidigt höja levnadsstandarden på sikt krävs produktivitetstillväxt, vilket innebär att vi måste fokusera på att producera mer effektivt eller skapa varor och tjänster med högre förädlingsvärde. Detta ställer krav på innovation och investeringar i ny teknik och kompetens. Högre kostnader för arbetskraft kräver samtidigt en ännu högre produktivitet för att konkurrenskraften ska behållas. En ansvarsfull lönebildning spelar därmed också en viktig roll för den internationella konkurrenskraften i framtiden.

För att Sverige ska behålla och stärka sin konkurrenskraft framöver krävs därför ett brett fokus inom flera områden: fortsatt ansvarsfull lönebildning av arbetsmarknadens parter, säkra tillgången till rätt kompetens, främja investeringar i ny teknik, och skapa goda villkor för företagande.

Fördjupning: Så stärker vi svensk konkurrenskraft

FYRA VIKTIGA OMRÅDEN

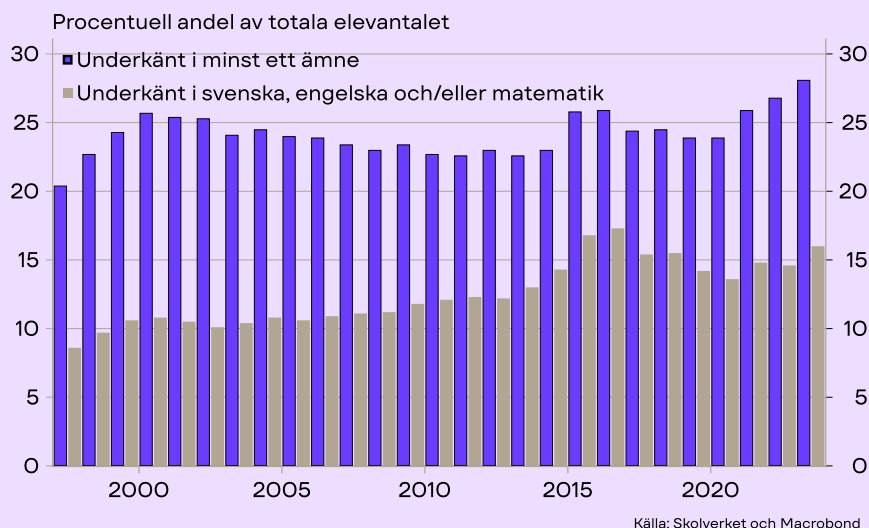
Sveriges konkurrenskraft består av många beståndsdelar som påverkar företagets förutsättningar, utöver de som nämnts tidigare i rapporten. I det följande sätter vi ljuset på de viktiga komponenterna kompetensförsörjning, innovationsklimat, forskning och utveckling, samt utländska direktinvesteringar. Hur påverkar dessa Sveriges konkurrenskraft och vilka är utmaningarna för att vi ska kunna stärka vår position? Av största vikt är naturligtvis också att Sverige fortsätter att ha en ansvarsfull löneökningstakt.

1. Kompetens som konkurrensfördel

Humankapital är de samlade kunskaperna, färdigheterna och erfarenheterna hos arbetskraften i ett land. Ett högt humankapital är självklart en stor konkurrensfördel. Faktorer som påverkar humankapitalet inkluderar utbildningssystemets kvalitet, kompetensutveckling och demografisk utveckling. En hög utbildningsnivå och ett högt arbetskraftsdeltagande har historiskt gynnat Sverige och möjliggjort hög produktivitet och teknologisk utveckling. Men Sverige står nu inför flera utmaningar som hotar kompetensförsörjningen:

- Matchningsproblem på arbetsmarknaden
- Kompetensbrist inom nyckelsektorer såsom teknik och industri
- För hög andel med ej fullständiga betyg från grundskolan
- Åldrande befolkning och låga födelsetal
- Försämrade möjligheter till internationell rekrytering av kompetent arbetskraft

Diagram 27. Elever med ej fullständiga betyg i grundskolan

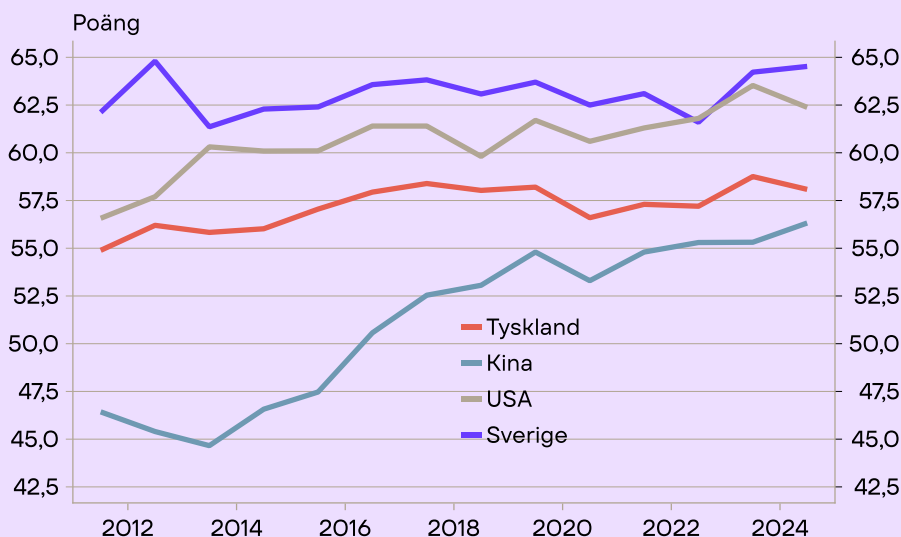

2. Innovationsklimat – från idé till globalt fenomen

Ett starkt innovationsklimat är viktigt för ett lands långsiktiga konkurrenskraft, då det leder till teknologisk utveckling, nya affärsmodeller och i längden ökad produktivitet. Länder med gynnsamma förutsättningar för innovation lockar också lättare utländska investeringar. Innovationsklimatet påverkas av flera faktorer, såsom investeringar i forskning och utveckling (FoU), tillgång till riskkapital, regelverk, samverkan mellan näringsliv och akademi samt digital infrastruktur.

Sverige anses vara en av världens mest innovativa ekonomier och rankas högt i bland annat Global Innovation Index (GII), som är en årlig ranking av 133 länder publicerad av World Intellectual Property Organization (WIPO). I den senaste mätningen rankades Sverige som 2:a efter Schweiz. Utmaningar finns dock som kan påverka den framtida utvecklingen, såsom ett gap mellan forskning och kommersialisering. Dessutom ökar den globala konkurrensen om talanger och kapital.

Diagram 28. Global innovation index

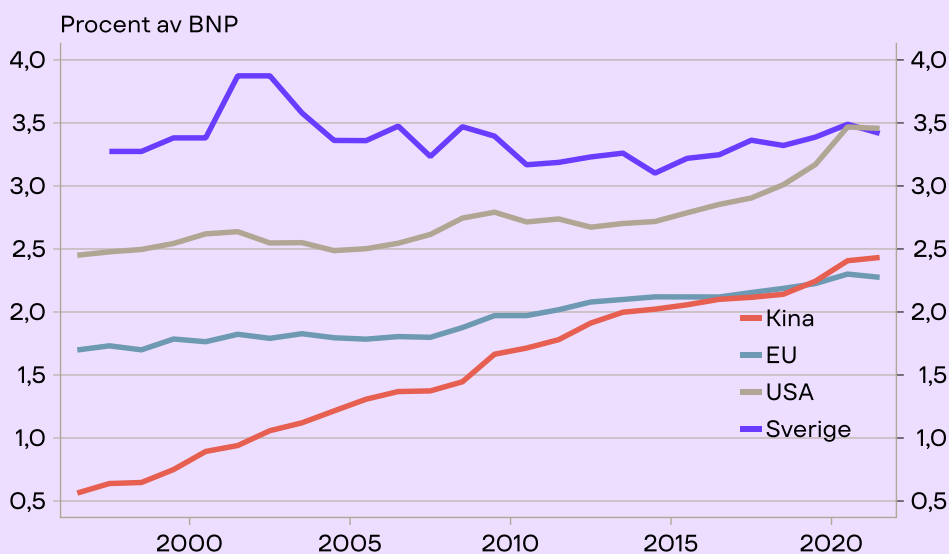

Källa: Global Innovation Index och Macrobond

3. Forskning och utveckling – motorn för framtidens konkurrenskraft

Hand i hand med innovationsförmåga går forskning och utveckling (FoU). Genom starka investeringar i FoU främjas innovation och teknisk utveckling, vilket ökar konkurrenskraften i ett land. Att satsa på FoU ökar också incitamenten för utländska direktinvesteringar. FoU påverkas av flera faktorer såsom exempelvis statliga och privata investeringar, samverkan mellan universitet och näringsliv och tillgång till rätt kompetens. Sverige har länge haft en stark tradition inom FoU, med jämförelsevis höga investeringar, både offentliga och privata och mycket samarbete mellan forskning och industri. Det finns dock utmaningar framöver, såsom kompetensbrist, tillgång till teknisk infrastruktur och tveksamhet kring industriledda innovationsprogram vilket minskar företagets incitament att investera i FoU. Behovet är också stort av tydligare prioritering inom den nationella forskningspolitiken för att undvika fragmentering och kortsiktighet.

Diagram 29. Investeringar i forskning och utveckling

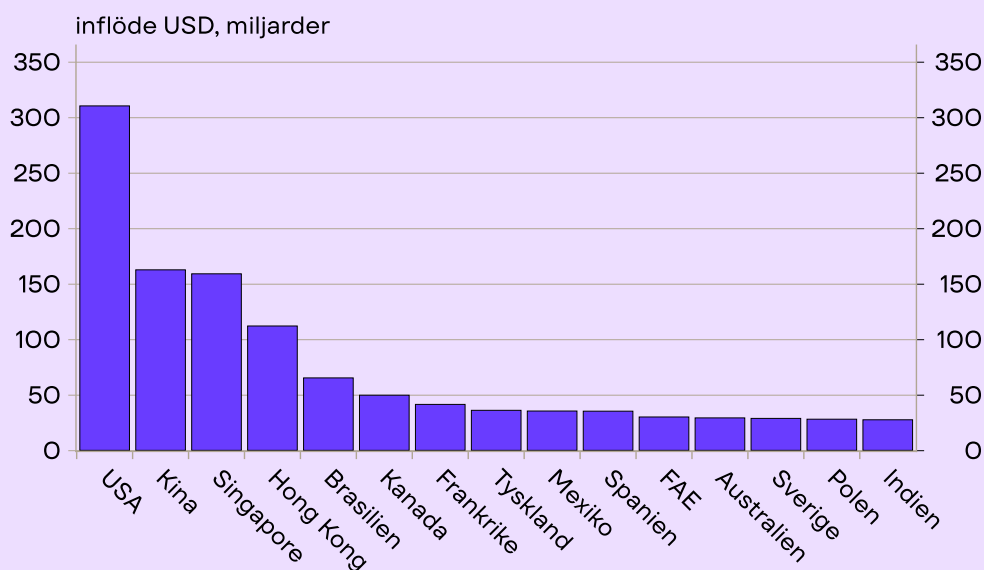

Källa: World Bank och Macrobond

4. Utländska direktinvesteringar – konkurrera om kapitalet

Utländska direktinvesteringar (FDI) stärker Sveriges konkurrenskraft genom att tillföra kapital och främjar också kunskapsöverföringar av ny teknologi. Genom FDI kan svenska företag dessutom integreras i globala värdekedjor och marknader. Allt detta bidrar till ökad innovation och främjar produktivitet. Sverige har historiskt sett varit en attraktiv destination för FDI tack vare en stark ekonomi, ett innovativt näringsliv, stabila institutioner och en välutbildad arbetskraft. Under 2023 var Sverige preliminärt den fjärde största marknaden i Europa för FDI och den 13:e största globalt. För att kunna fortsätta locka FDI även i framtiden finns det dock utmaningar såsom regleringsbördan, kompetensbrist samt infrastruktur och energiförsörjning.

Diagram 30. Topp 15 mottagarländer av FDI 2023

Källa: United Nations Trade & Development och Macrobond

Bilagor

Bilaga 1: Teoretisk tankeram för att bedöma några av effekterna av lagstadgad arbetstidsförkortning

Teoretisk utgångspunkt

Anta att svenska företag producerar med hjälp av produktionsfaktorerna kapital (K) och arbetskraft (L) och att kostnaderna som de möter för en enhet av respektive produktionsfaktor är R och W . Om produktionsteknologin är $Y = K^\alpha L^{1-\alpha}$ kommer marginalkostnaden som ett kostnadsminimerande företag då har att vara $MC = \left(\frac{R}{\alpha}\right)^\alpha \left(\frac{W}{1-\alpha}\right)^{1-\alpha}$.

Anta nu att företaget producerar för en global marknad och att efterfrågan på det som företaget producerar minskar med ε procent när priset ökar med 1 procent. Priskänsligheten brukar vanligtvis inom nationalekonomin kallas för en "priselasticitet". Enligt nationalekonomisk standardteori är det optimalt för företaget att sätta ett försäljningspris som är produkten av ett konstant prispåslag²⁹ multiplicerat med marginalkostnaden. Under dessa förhållanden, innebär en ökning av marginalkostnaden med 1 procent att priset ökar med 1 procent.

Effekter på produktionen

Med ovan specificerade produktionsteknologi kommer marginalkostnaden att öka med $(1 - \alpha)$ procent för varje procents ökning i timlönen. Kombinerat med en priselasticitet om ε , kommer varje procents uppgång i timlönen leda till att efterfrågan på företagets produkter minskar med $-\varepsilon(1 - \alpha)$, allt annat lika. Utöver att en timlöneökning påverkar efterfrågan mer på en marknad med priskänslig efterfrågan, är effekten större om $(1 - \alpha)$ är större. Detta värde är relaterat till hur mycket av företags totala kostnader som utgörs av kostnader för arbetskraften.

Efterfrågan på arbetskraft

En annan effekt som kan härledas är effekten på företagets efterfrågan på arbetskraft (arbetade timmar). För varje procents uppgång i timlönen minskar efterfrågan på arbetskraft med $-(\alpha + \varepsilon(1 - \alpha))$ procent. Magnituden av den procentuella nedgången i efterfrågan på arbetskraft kommer alltså att vara mindre än den procentuella uppgången i timlönen om priselasticiteten, ε , är mindre än 1, eller lika stor om priselasticiteten är lika med ett. Om priselasticiteten är större än 1, kommer magnituden i den procentuella nedgången i efterfrågan på arbetskraft att överstiga magnituden av uppgången i timlönen. Många svenska företag producerar varor för internationella marknader där det råder stor konkurrens, vilket i modellen ovan skulle fångas genom ett högre värde på ε . Företag som är utsatta för stor internationell konkurrens skulle alltså drabbas så pass mycket att antalet

---

²⁹ Detta prispåslag brukar i sin tur bero på priselasticiteten: en högre elasticitet gör att prispåslaget blir lägre medan en lägre priselasticitet gör det optimalt för företaget att ta ut ett högre påslag.

sysselsatta skulle minska, trots att medelarbetstiden förkortas via lagstiftningen.

Efterfrågan på enhetsarbetskostnader

Enhetsarbetskostnaden (EAK) definieras som kvoten mellan timlönen (W) och arbetsproduktiviteten (Z): $EAK = W/Z$. En ökning av timlönen har en direkt mekanisk effekt på täljaren, men också en indirekt effekt via nämnaren, eftersom produktiviteten ändras. Den första direkta effekten är naturligtvis enkel: när timlönen ökar med 1 procent, ökar täljaren med 1 procent. Det som också går att härleda är att effekten på produktiviteten är sådan att när timlönen ökar med 1 procent, ökar produktiviteten med α procent. Detta innebär att den totala effekten på enhetsarbetskostnaden blir $(1 - \alpha)$ procent för varje procents förändring i timlönen. Uppgången i enhetsarbetskostnaden dämpas alltså något av att produktiviteten ökar. Produktivitetsökningen är ett resultat av att företaget minskar efterfrågan på arbetskraft för att på så vis kunna öka kapitalintensiteten.

Bilaga 2: Dekomponering av relativa enhetsarbetskostnader

I detta avsnitt görs en dekomponering av relativa enhetsarbetskostnader i gemensam valuta, som analyser i [avsnitt 4.3](#). Enhetsarbetskostnaderna under period t i land i kommer att benämnas EAK_{it} och är en funktion av tre komponenter: timlönen (W_{it}), arbetsproduktiviteten (Z_{it}) och den nominella växelkursen E_{it} . Den nominella växelkursen definieras som antal svenska kronor per enhet utländsk valuta i land i . Relativa enhetsarbetskostnader definieras som kvoten mellan enhetsarbetskostnaderna i Sverige och utlandet. En ökning i relativa enhetsarbetskostnader ska alltså tolkas som att de ökat i Sverige i förhållande till utlandet.

Relativa enhetsarbetskostnader i Sverige i förhållande till utlandet benämns eak_{it} och kan alltså skrivas som

$$eak_{it} = \frac{EAK_{SEt}}{E_{it} EAK_{it}}$$

Vidare vet vi att enhetsarbetskostnader kan skrivas som kvoten mellan timlönen och arbetsproduktiviteten:

$$eak_{it} = \frac{\frac{W_{SEt}}{Z_{SEt}}}{E_{it} \frac{W_{it}}{Z_{it}}}$$

Detta kan skrivas om till

$$eak_{it} = \frac{W_{SEt}}{W_{it}} \left(\frac{Z_{SEt}}{Z_{it}} \right)^{-1} E_{it}^{-1}$$

Genom att logaritmera båda sidor och ta differensen mellan två perioder $t + s$ och t får vi

$$\Delta \ln eak_{t+s} = \Delta \ln \left(\frac{W_{SEt+s}}{W_{it+s}} \right) - \Delta \ln \left(\frac{Z_{SEt+s}}{Z_{it+s}} \right) - \Delta \ln E_{it+s}$$

Detta uttryck används för att förstå vad som drivit förändringarna i relativa enhetsarbetskostnader i gemensam valuta över tid.

Tabellbilaga

Tabell 1. Löneökningstakt, tillverkningsindustrin, årlig procentuell förändring i genomsnitt, nationell valuta

Region/ Period	05-07	08-19	20-24	2022	2023	2024
Sverige	3,3	2,9	3,1	2,5	4,8	4,2
EU	3,3	2,6	3,7	4,5	5,7	5,2
Euro- området	3,2	2,3	2,9	3,9	5,0	4,7
USA	3,9	2,1	3,1	3,7	1,9	4,7
Tyskland	2,6	2,3	2,8	3,6	4,8	4,8
Finland	5,3	1,9	2,5	3	3,3	2,1
Danmark	2,4	2,3	2,9	2,6	2,7	3,6
Norge	4,6	5,2	3,7	1,5	5,3	6,5

Källor: Eurostat LCI och U.S Bureau of Labor Statistics (BLS).

Anm.: År 2017 skedde en omklassificering av Ericsson AB från industrin till tjänstesektorn. Detta påverkar statistiken för Sverige det året. Siffrorna för 2020 och 2021 är påverkade av hur krisåtgärder i respektive land till följd av pandemin påverkat arbetskraftskostnaderna³⁰, samt även lönestatistiken. Detta försvårar internationella jämförelser under denna period.

³⁰ Det handlar om olika former av korttidsarbete och nedsättning av företagens sjuklönekostnader.

Tabell 2. Exporttillväxt och exportmarknadstillväxt, årlig procentuell förändring i genomsnitt

Region	Exporttillväxt	Exportmarknadstillväxt
	2020-2023Q4	2020-2023Q4
Sverige	5,6	2,5
Belgien	1,3	2,5
Danmark	9,2	2,9
Finland	-0,1	3,1
Frankrike	1,2	2,8
Italien	3,7	2,8
Nederländerna	2,4	2,3
Tyskland	0,3	3,0
Österrike	2,0	2,8
EU8	0,5	2,1
USA	1,3	3,1

Källa: OECD och egna beräkningar.

Författare och kontakt

Erik Spector
Chefekonom Teknikföretagen
08 -782 08 48
erik.spector@teknikforetagen.se

Susanna Aggeborn
Ekonom Teknikföretagen
08 -782 08 45
susanna.aggeborn@teknikforetagen.se

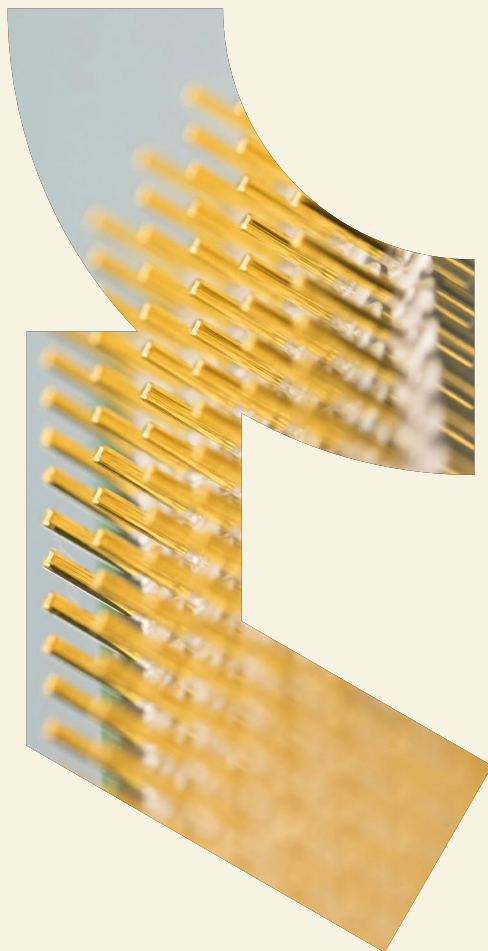

Mattias Almgren
Ekonom Teknikföretagen
08-782 08 44
mattias.almgren@teknikforetagen.se

Ellen Khan
Ekonom Teknikföretagen
08 -782 08 21
ellen.khan@teknikforetagen.se

Teknikföretagens 4500 medlemsföretag står för en tredjedel av Sveriges export och över en miljon jobb. Vår uppgift är att stärka våra medlemmars konkurrenskraft och driva den hållbara utvecklingen framåt. Tillsammans med företag över hela landet formar vi teknikbranschens framtid – för vi är tekniksverige.

Publicerad: April 2025

teknikforetagen.se